

Várad szabdkörműves
iratokat is kiállítottak | **6.**

Színészmúzeum Váradon –
Premier maga
a tárlat is | **8.**

Egy emberöltő. Sok? Kevés?
– Ifj. Kovács Levente | **20.**

Idei adók és illetékek
– Megyei és várad
adatok | **30.**

Várad *folyóirat*

Kulturális, közéleti havilap • Nagyvárad, 2022. január • II. (XXI.) évfolyam 1. (202.) szám • **Ára 10 lej**

TISZTA BESZÉD

Kievickélni az ízék és hogyishívjakok közül

Akár természetesnek is mondhatjuk a szintenaponta megjelenő műszaki újdonságok közepette, hogy nehéz tartani a lépést: nem csupán a magasban szárnyaló technikai szint miatt, de nyelvileg is. Mennyivel könnyebb egy hosszú, latinba kevert angolos kifejezés helyett egyszerűen azt mondanunk, hogy ízé vagy az a hogyishívják, különösen, ha nem is értjük, az újdonságnak életünk milyen szeletében vehetnénk hasznát. Így értük el, a szó szoros értelmében észrevétlenül, hogy első sorban baráti cseverészéseink során nem tudunk kikeveredni az ízék és a hogyishívjakok közül.

A baj nem is akkor van, ha barátainkkal magyarázgatjuk egymásnak, amit egyikünk sem ért, hanem ha a kamaszkor felé igyekvő gyermek kérdez rá valami izére, s akkor kezdődik a hümmögés, a krákolás és végül a kijelentés, hogy épp most nem jut eszünkbe annak a hogyishívjának a neve. Ezután pedig újabb réteg ülepszik szellemi rosszérzésünkre: egy izéről nem tudtuk felvilágosítani a csemeténket, s a belénk vetett bizalma egy fokkal biztosan megint csökkent. Mert hátha az ő barátjának a szülei tudtak válaszolni, s akkor mit gondol majd? Pedig van egy nagyon jó ellen-szer: kertetés nélkül bevallani, hogy nem tudjuk, majd pedig együtt utánanézni. Erre jók a lexikonok és enciklopédiák, illetve azoknak, akik – sajnos – egyre kevésbé becsülik a nyomtatott tudáshordozókat, a világháló keresőprogramjai. Így aztán a közös felfedezés

és megismerés még ráadásörömet is szerez: a szóban forgó fogalom megértése mellett nő a gyerek bizalma a szülőben, mivel ismételtlen bebizonyosodott, a szülő olyan esetben is tud segíteni, ami elsőre kilátástalannak tűnt.

Az említett nevelési szempont mellett a nyelvhasználati szempont sem mellékes, hisz különösen a többnyelvű közegekben sokkal nagyobb „veszély” fenyegeti az anyanyelvet, mint ahol mindenki ugyanazt az egy nyelvet beszéli. Ha bárki is kételkedne ebben a kijelentésben, gondoljon csak arra, miért is nevezik minden köröttünk lévő nyelvben a legközelebb állót anyanyelvnek. Na ugye! Ahogy a szülőanya sem „váltható le” ilyen-olyan indokokkal, az anyanyelv felhívítása sem az igazán járható út: aminek megvan a világos, érthető anyanyelvi megfelelője, ajánlatos azt használni. S ha gyermekünk esetleg húzódozik tőle, mert az angolos vagy más nyelvvel kevert változat sokkal menőbb, hogy ne mondjam, trendibb, a legjobb érv a tiszta, világos nyelvhasználatra az, hogy gondoljon arra, neki lesz a feladata majd megtanítani beszélni a saját gyerekeit. És mit gondol, milyen véleménye lesz a majdani gyerekeknek a még jóformán beszélni sem tudó szülőjéről?

Röviden tehát: megéri utánanézni azoknak a fogalmaknak, amelyeket nem értünk, hogy beszédes kedvünk közben ne tömjük mások fejét tele ízékkel és hogyishívjakokkal!

Molnár Judit

Fizessen elő lapunkra!

A *Várad folyóirat* előfizetési díja: 3 hónapra 25 lej, 6 hónapra 50 lej, 1 évre 100 lej. A lap előfizethető a Gheorghe Șincai Megyei Könyvtár pénztárában készpénzzel vagy postán pénzesutalvánnyal (mandat postal), az előfizető nevének és pontos lakcímé-

nek, valamint az „Abonament Várad” megjelölésnek a feltüntetésével: Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Oradea; CUI 4687188; Cod IBAN: RO66 TREZ07621G330800XXXX, Trezoreria Oradea. Az előfizetők a lapot postán kapják meg.

ÖRÖMTELI, BÉKÉS, BAJTÓL, GONDTÓL, BETEGSÉGTŐL MENTES ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁNUNK MINDEN OLVASÓNKNAK!

Kultúra

- 4.** Brassai sajtófotók kaleidoszkópja
– Kiosztották a MŰRE-pályázat díjait

- 6.** Várad szabadtérműves iratokat is kiállítottak – Időszaki tárlat az egykori páholyházban
8. Színészmúzeum Váradon – Megnyílt a Varga Vilmos és művésztársai – Partiumi Színházi Gyűjtemény

Irodalom

- 11.** Várazás – Sztaskó Richard novellája
15. Márton Károly versei
16. Tóth Ágnes rövidprózái
18. Czilli Aranka versei

(Fény)képes krónika

- 19.** Tanyasi pillanatkép karácsonyfával
– Kerekes István fotója és története

Portré

- 20.** Egy emberöltő. Sok? Kevés?
– Beszélgetés a 30 éve a pályán lévő ifj. Kovács Levente színművésszel

Biharország – Szomszédoló

- 22.** Az erdő nem csak óriás fákból áll
– Berettyóújfalui interjú dr. Bakó Endre újságíróval, irodalomtörténésszel

Zene

- 24.** Saját szavakkal – A 40 éves Celelalte Cuvinte rockzenekar frontemberével, Călin Poppal készült beszélgetés befejező része

Biharország – História

- 28.** Egyre élhetőbbé tették Nagyváradot
– A II. világháború utáni újjáépítés mozzanatai

Biharország – Gazdaság

- 30.** Idei adók és illetékek – A megyei és a nagyvárad helyi tanács határozataiból

Biharország – Szomszédoló

- 32.** Egészen fiatalon kezdett el rajzolni
– Bemutatjuk a Székelyhídról elszármazott Nagy Gizella amatőr képzőművészt

- 35.** Erdőn, mezőn vendégségben
– Kocsis Csaba fotóriportja

Biharország – Üdítő

- 38.** Pascal gondolata – Keresztrejtvény nyereménnyel

Könyvespolc

- 39.** Kezdjük az évet könyvvel!
– Újdonságok a megyei könyvtárban

Várad folyóirat – kulturális közéleti havilap. **Kiadja** a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár – Nagyvárad, Várad Kulturális Folyóirat Részleg. **Intézményfenntartó:** Bihar Megye Tanácsa. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A, C épület, II. em. 7. ajtó; telefon: 0259/431-257; 0771/269-647. **Postacím:** 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C. **E-mail:** biharmegye@gmail.com; bibliobihor@yahoo.com; **internet:**

www.bibliobihor.ro; www.varad.ro; https://varadbiblioteca.blogspot.com. **Szerkesztőbizottság:** Fried Noémi Lujza, Máté Zsófia, Tóth Hajnal. **Munkatársak:** Darabont Éva tördelőszerkesztő, Megyesi Antónia olvasószervező-korrektor, Barabás Zsuzsa, D. Mészáros Elek, Déder Ferenc, Kocsis Csaba, Molnár Judit, Tóth Ágnes. Készült a Litera Print Kft. nagyvárad nyomdájában. ISSN 1583-0616

Brassai sajtófotók kaleidoszkópja

A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) által meghirdetett VI. Brassai Sajtófotó-pályázatra beérkezett anyagból válogatott alkotásokból nyílt kiállítás november 9-én a nagyváradi vár fejedelmi palotájában, a Vilidár István Galériában (ami egyúttal EFA Kiállítási Központ is). Eredményt december 3-án hirdettek.

A fényképek sok mindenről mesélnek színesben vagy fekete-fehérben: mindennapok kisebb-nagyobb drámáiról, mélyszegénységben élő családok ütött-kopott életéről, ünnepek ragyogásáról, kórházi küzdelmekről, művészek, régi mesterek életéről, gyermekek és felnőttek örömeiről, bánatairól. Újdonságként ezúttal a közönség is szavazhatott kedvenc fotográfiáira, alkotóira. A járványügyi korlátozások miatt online közvetítették mind a tárlatnyitót, mind a tárlatzáró eseményt.

A mintegy 270 érdeklődő által megnézett vernisszáson **Tóth István** fotóművész (AFIAP), az Euro Foto Art Nemzetközi Egyesület és a Tavirózsa Fotóklub elnöke köszöntőbeszédében méltatta a megismételhetetlen pillanatokat megragadó fotóriporterek tevékenységét. Szólt továbbá a MÚRE-vel évek

Szűcs László, Tóth István és Thurzó Sándor József a Vilidár István Galériában megtartott vernisszáson

A közönségdíjas Barabási Attila Csaba *Vasalás Gyimesben* című sorozatának egyik darabja

óta tartó jó együttműködésről. A megnyitón **Thurzó Sándor József** brácsaművész előadásában magyar szerzők, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Bihari Sándor és Popper Dávid kompozíciói hangzottak el. **Szűcs László**, a MÚRE elnöke elmondta: sajnos ez már a második olyan Brassai sajtófotó-pályázat, amelynek szervezését, lebonyolítását megnehezíti a koronavírus-járvány. A pályázat történetét föl-elevenítve említést tett arról, hogy elindítása-sakor elsősorban romániai magyar sajtósokat, fotósokat szólítottak meg. Aztán a pályázat évről évre terebélyesedett, külföldi térségekből is jelentkeztek fotóriporterek.

A hatodik Brassai sajtófotó-pályázatra Olaszországból, Szerbiából, Romániából és Magyarországról érkeztek pályamunkák különféle kategóriákban (hír-, esemény-, riport-, portré-, szocio-, sportfotó stb.). Vannak úgy-mond visszatérő művészek, olyan alkotók, akik minden évben jelentkeznek, sőt díjakat is nyernek. Akadnak közöttük olyanok, akik Magyarországról járnak át rendszeresen Erdélybe fotózni. És vannak olyanok is, akik most első alkalommal pályáztak, nekik szint-úgy örvendenek a szervezők, akárcsak a „régieknek”.

A járvány nem csupán a szervezést befolyá-solja, témaként is megjelent többeknél. Döb-benetes képek készültek például az egyik bu-dapesti kórházban. Sok mindent ábrázolnak a fényképek. Megtalálható a szépség, a drámai-

Fotó: Csiki János

Kerekes István
egyik nyertes
portréja, Márton
bácsi

ság, a hétköznapi történései, az ünnepi hangulatok, pünkösdi Csíkszeredában, vízkereszt a Vajdaságban, szerb környezetben.

A fotótárlaton meg lehetett szemlélteni **Barabási Attila Csaba** (RO), **Albert Levente** (RO), **Huszár Szilamér** (RO), **Kerekes István** (HU – RO), **Kocsis Csaba** (HU), **Móricz Sabján Simon** (HU), **Ótos András** (SRB), **Pongrácz Panni** (RO), **Sarány István** (RO), **Sánta István Csaba** (RO – I), **Sinka Pál**

Huszár Szilamér:
Pászká Lehel
világrekorder
lovassíjász edzésén

Sánta István Csaba egyik nyertes szociofotója
az *Ismertető jel: a maszk* című sorozatából

(RO), **Szekeres Attila** (RO) és **Szigeti Vajk István** (RO) fotográfiáit.

Szűcs László több újdonságra is felhívta a figyelmet. Az idei egyik újdonság az, hogy ezúttal a finisszáson, december 3-án hirdettek eredményt. Szűcs László és Tóth István ismertették a szakmai zsűri döntését a díjak odaítélésével kapcsolatosan. A másik novum az, hogy idén közönségszavazás is lett, a nézők is voksolhattak. Szavazni lehetett a tárlat helyszínén, továbbá online a MÚRE Facebook-oldalán, illetve elektronikus levélben.

Szűcs László hangsúlyozta: a Brassai pályázat célja idén is megvalósult, vagyis felhívták a figyelmet a sajtófotózás fontosságára. A lapokba egyre több fotó kerül. Másfelől sok lap gazdasági okokból nem alkalmaz fotóriportert. Tehát egyszersmind növekszik és csökken a sajtófotósok szerepe. A fotókiállítás anyagát igyekeznek minél több helyre eljuttatni, minél több városba elvinni, például Kolozsvárra, Marosvásárhelyre, Csíkszeredába, Bukarestbe.

Tóth Hajnal

A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete VI. Brassai Sajtófotó-pályázatának eredménye, a díjazottak listája:

Brassai-fődíj: Móricz Sabján Simon a *Ricsi és a Küzdelem a Covidal* című fotóriportokért;

Hír-, eseményfotó, dokumentarista fotó díj (megosztva): Ótos András *Vízkereszt* c. fotóriportjáért és *Oltásadás Újvidéken*, ill. Huszár Szilamér *Legényes*, *A mester öröme* és *Torockó reggel* c. képeiért;

Fotóriport díj: Barabási Attila Csaba *Vasalás Gyimesben* című sorozatáért;

Portréfotó díj: Kerekes István *Katalin, Márton bácsi, Kukucs és Mesebeli juhászok* c. fényképeiért;

Szociofotó díj: Sánta István Csaba *Ismertető jel: a maszk 2., 7. c.* képeiért;

Sportfotó: Kerekes István *A pillanat varázsa* és *Grafika rúdugrókkal* c. képeiért;

Dicséretetek: Albert Levente *Visszatekintés*; Kocsis Csaba *Gálfalvi György portréja*; Pongrácz Panni *Festőtábor* sorozat; Sinka Pál *Csoportkép*; Szekeres Attila *Toronygombcsere*; Szigeti Vajk István *Bikaütés* sorozat;

Az Euro Foto Art Nemzetközi Egyesület különdíjai: Szathmáry Pap Károly aranyérem: Kerekes István; Szathmáry Pap Károly ezüstérem: Albert Levente;

Szathmáry Pap Károly bronzérem: Kocsis Csaba;

Az *Újvárad* folyóirat különdíja: Sánta István Csaba;

Közönségszavazás díj: Barabási Attila Csaba.

Az eredményhirdetés online közvetítése a következő linken tekinthető meg:

<https://www.facebook.com/toth.stefan.istvan/videos/617571749667637>

Várad szabadkőműves iratokat is kiállítottak

A nagyváradi László király páholyhoz kapcsolódó dokumentumok is megtekinthetők az egykori páholyházban 2021. november 25-én megnyitott időszaki kiállításon.

A szabadkőműves templomnak elnevezett váradi múzeum tavaly októberi megnyitása-
kor mind a román, mind a magyar sajtó bírálta a szervezőket amiatt, hogy az állandó kiállításból hiányoznak a váradi vonatkozású anyagok, holott a László király páholy már az

1870-es évektől működött, az intézménynek pedig éppen az egykori páholyház ad otthont. A Rulikowski (ma Armatei Române) út elején álló székházat 1901-ben emelték Bálint Zoltán és Jámbor Lajos budapesti műépítészek terve alapján, és 1902. február 2-án avatták fel. A műemlék épületet egy közel hatmillió lejes európai uniós projekttel újíttatta fel 2018–2021-ben a nagyváradi önkormányzat, hogy ott a szabadkőművesség múzeumát rendezzék be. Az intézményt tavaly október közepén nyitották meg a látogatók előtt.

A múzeumban az egykor Nagyváradon működött László király páholyának dedikált időszaki kiállítás nyílt tavaly november végén. Ezen a többi között látható Tabéry Géza felvételi kérelme és nyilatkozata, meghívó az 1875–76-ban elhunyt testvérekre való megemlékezésre, levelezés a budapesti johannita páhollyal és más páholyokkal, felvételi kérelem a Bihar páholyba, újságcikk a váradi szabadkőművesek karitatív tevékenységéről, szabadkőműves medál stb. A legrégebbi kiállított dokumentum egyébként 1872-ből származik, és a László király páholy megalapításához kapcsolódik.

A Bihar Megyei Műemlékvédő Alapítvány és az Országos Levéltár szervezte az időszaki tárlatot. E két intézmény együttműködik a levéltárakban fellelhető nagyváradi és romániai szabadkőműves dokumentumok azonosításában és restaurálásában, továbbá a László király páholy dokumentumainak kutatásában. A megnyitó végén a két intézmény vezetői, **Angela Lupșea**, illetve **dr. Cristian Anița** megállapodást írtak alá ennek az együttműködésnek a 2023-ig való meghosszabbításáról. Kutatnivaló van bőven, mint azt **dr. Mihai Georgiță**, a levéltár Bihar megyei kirendeltiségének vezetője kifejtette, ugyanis több mint 16 ezer lapnyi dokumentum van még náluk. Ezek legtöbbje magyar nyelvű, de akad román nyelvű levelezés, valamint német és francia nyelvű irat is. A dokumentumok restaurálása folyik, és a tervek szerint két éven belül kutathatóvá teszik ezeket a levéltár kutatótermében. A megnyitón megjelenteket **Arina Moș**

Budapesten 1876-ban készített szabadkőműves medál

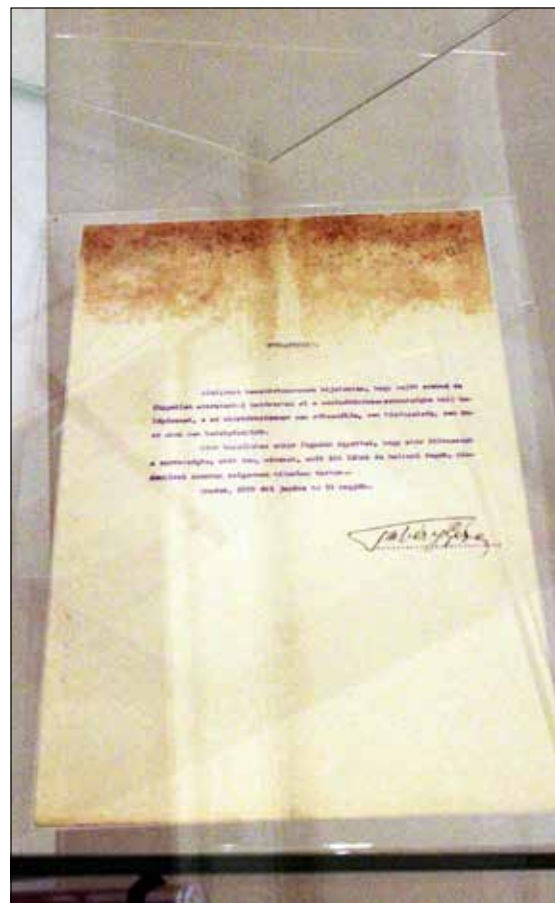
Az egyik zászló

Megemlékezésére hívás és levelezés

Tabéry Géza felvételi kérelme

...és nyilatkozata

Dr. Mihai Georgiță, Angela Lupșea, dr. Cristian Anița és Arina Moș a megnyitón

nagyváradi alpolgármester is köszöntötte, külön kiemelve, hogy a kulturális eseményeknek nem szabad eltűnniük az életünkben.

A váradi vonatkozású dokumentumok mellett kiállítottak két szabadkőműves zászlót is, melyeket eddig ugyancsak a levéltárban őriztek. Ezeket több mint 70 év után Nagyváradon láthatja először a közönség, hiszen ez az ország első olyan múzeuma, mely a szabadkőműves mozgalomhoz kötődik – hangsúlyozta dr. Cristian Anița. Angela Lupșea pedig egyebek mellett azt is bejelentette, hogy február 2-án nemzetközi konferenciát tartanak, a László király páholy európai kontextusban témával.

A szabadkőműves múzeum keddtől vasárnapig 10 és 18 óra között tart nyitva, a tavaly november végén nyílt időszaki kiállítás szeptember 30-ig látogatható; egy felnőtt belépő 10, egy gyermekjegy 5 lejbe kerül.

Fried Noémi Lujza

Színészmúzeum Váradon

A Varga Vilmos és művésztársai – Partiumi Színházi Gyűjtemény egy november végi esős késő délutánon nyílt meg a nagyváradi Pável utca 10. szám alatti épület emeleti részén. A múzeum a nagyváradi színjátszás néhány meghatározó egyéniségének, színészeknek és rendezőknek állít emléket.

A kinti szürkesség ellentétjeként a várva várt színészmúzeum gyönyörűen berendezett termeiben ragyogás és öröm, no meg a megidézett emlékek hatására egy-egy csillogó könnycsepp a jelen lévő barátok, rokonok szemében, akik szeretettel gondoltak vissza a régi időkre és a közelmúltra, a művészekre, hajdani színházi előadásokra, mozzanatokra.

A Kiss Stúdió Színház és a Partiumi Keresztény Egyetem (PKE) együttműködése jóvoltából **Kiss Törék Ildikó** színművész, a Kiss Stúdió vezetője és egyik alapítója kezdeményezésére létrejött nagyváradi színészmúzeum állandó kiállítása bemutatja Papp Magda, Halasi Erzsébet, V. Csíky Ibolya, Belényi Ferenc, Földes László, Gábor József, Gábor Katalin, Mogyoróssy István, Varga Tibor László és Varga Vilmos pályáját. Ereklék, jelmezek, fényképek, premierajándékok, díjak, írásos dokumentumok, műsorfüzetek tanúskodnak e művészi utak fontos eseményeiről, a színé-

szi pályák varázslatos, olykor küzdelmes, olykor gyönyörűsége világáról. Megszemléltethető Varga Vilmos ikonikus Villon-figurájának jelmeze, a Halasi Erzsébetről készült portré, melyet Torkos István festett meg, és még sok minden más.

Együtt lenni a régi játszótársakkal

A (járványhelyzet miatt zárt körű) nyitóünnepségen Kiss Törék Ildikó, a színészmúzeum megálmodója elmondta: „Öt esztendővel ez előtt fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy ezt a csodálatos, de mulandó pillanatot, amit színészi játéknak hívunk, valamilyen módon mégis megőrizzük. Színészmúzeum létezik Budapesten, Kecskeméten, Miskolcon, nem mi találtuk ki, de jelenleg itt, Nagyváradon, a Partiumban, és tudomásom szerint Erdélyben sincs még hasonló intézmény. Azt szerettük volna, ha a mi tájaink színjátszására való emlékezés is méltó teret kap. A mostani megnyitó reményeink szerint egy hosszú folyamat első mozzanata, hiszen sokkal többen vannak, akikre emlékeznünk kell. A több mint 220 esztendő nagyváradi színjátszás gazdag történetéből most a közelmúltban itt élt és alkotó színészek alakjai elevenednek meg a kiállított tárgyak, a szöveges emlékezések, fényképek és hangzó anyagok jóvoltából. Általuk felsejlik egy jelentős korszaka a Körös-parti teátrumnak. Ha átböngészik majd a tárlókban látható tárgyakat, kinyitogatják a fiókokat, szembenéznek a képekkel, talán mint ha élővé varázsolnánk az egykori aktorokat. Külön öröm számunkra, hogy éppen a partiumi egyetem ad otthont a színházi gyűjteménynek, ezáltal lehetőséget is, hogy a fiatal nemzedék is részesévé váljék az elődök által teremtett színháztörténetnek. (...) A kiállítás reményeink szerint élő tér lesz, helyet ad különböző eseményeknek, így módon összekapcsolva múltat és jelent.”

Megköszönte a magyar kormány, a Nemzetpolitikai Államtitkárság, a Bethlen Gábor Alap nagyvonalú, bőkezű támogatását, amely nélkül nem jöhetett volna létre a színházi gyűjtemény. Köszönetet mondott az egyetemnek,

Brendus Réka,
Kiss Törék Ildikó,
Pálfi József
a megnyitó-
ünnepségen

Emlékek és emlékezők

hiszen hosszas keresgélés, kutakodás után a PKE ajánlotta fel a megfelelő teret. Köszönet járt természetesen az egykori színészek hozzátartozóinak a kiállítás anyagának adományszerzéséért, és nem utolsósorban a Kiss Stúdió kis csapatának a megfeszített munkáért. Kiss Török Ildikó hozzáfűzte: „Reménykedünk a folytatásban, az emlékezés terének bővítésében. Hiszen e hely mindannyiunk létének, önazonosságának tanúja, anyanyelvünk, sok évszázados kultúránk apró jele is. Valahányszor végignézek a tárgyakon, fényképeken, relikviákon, mindannyiszor fölsejlik bennem egy-egy emlék, és örvendezve újra együtt élek a régi játszótársakkal. Kívánom mindenkinek, hogy hasonlóképpen teljék el a lelke az emlékezés örömeivel.”

Brendus Réka, a magyarországi Nemzetpolitikai Államtitkárság főosztályvezetője köszöntőjében kifejtette: „Ha már Shakespeare szerint színház az egész világ, akkor fordítva is igaz kell hogy legyen: azaz hatalmas világ a színház. Olyannyira hatalmas, hogy nemzedékek egész sora éli meg, él benne, és őrzi a színház nagy alakjainak emlékét. (...) Erdély színházi élete, múltja és jelene már rég megérett arra, hogy egységes rendszerben, dokumentáltan a jövő számára is elérhetővé váljon. Hogy ennek első ötlete épp a Pece-parti Párizsban pattant ki, az sem véletlen, hisz Kolozsvár mellett Nagyvárad volt a XVIII-XIX. századi arisztokrácia szórakoztatására kibontakozó színházi élet egyik bölcsője. (...) És mint minden kezdet, ez sem nehézségektől mentes. Egyelőre kis léptékben, magángyűjteményekre támaszkodva indul a Partiumi Színházi Gyűjtemény, de a hagyaték szinte kiaknázzhatatlan mélységeket rejt. A partiumi színjátszás kihívásai és története – ezen belül pedig híres

Varga Vilmos-relikviák

alakok még híresebb alakításai Papp Magdától Varga Vilmosig, Csíky Ibolyától Földes Lászlóig vagy Szombati-Gille Ottóig – várják, hogy a szélesebb közönség számára is hozzáférhető legyenek. (...) A színházi tér, a színház nagy személyiségei minden időben és minden rendszerben úgy tudtak nevetést csalni arcunkra vagy könnyet a szemünkbe, hogy abban a pillanatban, abban a szerepben, abban az érzésben nem volt sem rendszer, sem cenzúra, sem országhatár. Egyetlen dolog volt: színész és közönsége, ember és közössége. Emlékezni a színház nagyjaira, méltó helyet állítani a partiumi és erdélyi színháztörténetnek nem csupán nemes tett, de közösség iránti kötelesség is.”

Pálfi József, a PKE rektora hangsúlyozta: „A Partiumi Keresztény Egyetem a térség egyeteme óhajt lenni, és nemcsak az oktatás, hanem a Partiumot érintő kultúra, művelődés is nagyon fontos számunkra.”

A gyűjtemény alapítója a Kiss Stúdió Alapítvány. Első lépésként két termet rendeztek be a PKE által megvásárolt épületrészben, ám tovább szeretnék bővíteni a gyűjteményt, hiszen még rendelkezésükre áll néhány helyiség. A színészmúzeum főmunkatársa **Tavaszi Hajnal**, ő nyújtott hathatós szakmai segítséget, látta el a Kiss Stúdió csapatát hasznos, nélkülözhetetlen jó tanácsokkal. Egyelőre csupán előzetes regisztráció után látogatható a

(folytatás a következő oldalon)

Színészmúzeum Váradon

(folytatás az előző oldalról)

legtöbb hús személy befogadására alkalmas színészmúzeum, amely különféle kulturális eseményeknek, felolvasóesteknek, könyvbe-mutatóknak stb. is otthont ad, így élő térré válik a hely, összekapcsolván múltat és jelent.

Továtűnő pillanatok rögzítése

Néhány nappal a megnyitóünnepség után találkoztam Kiss Törék Ildikóval, hogy elbeszélgessünk arról, mit jelent számára ez a létesítmény, miért tartotta elengedhetetlenül fontosnak e gyűjtemény létrejöttét.

„Amikor az ember több időt eltölt már a színészi pályán, egyszer csak ráébred, hogy amint a színpadon legördül a függöny, rengeteg pillanat elszáll, tovatűnik. Áldott emlékü társam, Varga Vilmos többek között ami-

Varga Vilmos néhány jelmeze. Jobbról az első a legendás Villongúnya

att írta meg a könyveit, hogy rögzítsen valamit ezekből a pillanatokból, mozzanatokból. A '70-es, '80-as vagy még régebbi esztendőik előadásaiából alig maradt felvétel a Román Televízió magyar adásának archívumában. Amikor drága társam, Vilmos öt éve meghalt, kis idő elteltével elkezdtem emlékműsorokat tartani. Sok minden maradt Vili után. Arra gondoltam: mi lenne, ha összeállítanék egy gyűjteményt?”

Kiss Törék Ildikó ellátogatott a magyarországi Bajor Gizi Színészmúzeumba, az Országos Színháztörténeti Múzeumba és Intézetbe – szemlélődni, tapasztalatokat gyűjteni. Ám a váradi gyűjteményhez kellett megfelelő tér is. Ildikó sokat keresgélt, kutakodott, mígnem aztán „a Jóisten megmutatta a legjobb megoldást”. A PKE 2019 márciusában megvásárolta a már említett Pável utcai ingatlanrészt. Kiss Törék Ildikó nem sokkal ezután, májusban kérdezte meg a rektort, volna-e valamilyen hely a gyűjtemény számára, ismertette az elképzeléseit. Aztán az egyetem vezetősége hívta, hogy volna ez a belvárosi ingatlan.

„Elkezdtem a kiállítási tárgyak gyűjtését. Szóltam Bathó Idának, majd Papp Magda Békéscsabán élő lányának, Mogyoróssy Erzsikének és így tovább. Ida és Erzsike nagyon föllelkesült, örültek az ötletnek. Volt, akit picit nehezebb volt meggyőzni, ám aztán kialakult szépen minden. A relikviák jó helyre kerültek. Tavaszai Hajnal segítségét kértem a gyűjtemény kialakításában, az emléktárgyak elrendezésében stb., hiszen mindez járatlan ösvény volt számomra. Hajni mindenben segített, kezdve attól, hol legyen több kép, kevesebb szöveg, egészen a katalogizálásig. Hálás vagyok a fiamnak is, dr. Varga Zsombornak, aki most is mellettem áll, támogat.”

Elindulhatott hát a projekt. Ugyanaz a magyarországi mester készítette a váradi színészmúzeum tárlóit, aki a nagyszalontai Arany János Emlékmúzeum komódszerű fiókos vitrinjeit. 2019-ben volt a Kiss Stúdió Színház megalakulásának 25. évfordulója. Az ünnepség megszervezéséhez benyújtott pályázatba Ildikó belefoglalta a múzeumprojektet is. A magyarországi Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága és a Bethlen Gábor Alap kiemelt státusban kezelte a pályázatot, tekintettel a Kiss Stúdió negyedszázados múltjára, eredményeire.

SZTASKÓ RICHARD

Várakozás

Nincs más dolga, csak várni. Lehetőleg türelemmel, s míg várakozik, azzal tölti az idejét, amivel csak szeretné, példának okáért írogathat. Persze, ha a kedvemben szeretnél járni, tette hozzá búcsúzásképp V., kitakarítod a fürdőt vagy rendet raksz a könyvespolcodon és az éjjeliszekrényed környékén.

Amikor Sarkadi odaállt a nappali ablakához, hogy az utcán hamarosan felbukkanó V.-vel integessenek egymásnak, gondolatai már a nemrégiben megkezdett regény körül jártak. Odalent a felesége az ujjaival szívecskét formázott, Sarkadi is így tett, de az övé sokkal inkább hasonlított egy deformálódott krumplira.

„Persze, ha a kedvemben akarsz járni, kitakarítod a fürdőt vagy rendet raksz a könyvespolcodon és az éjjeliszekrényed környékén.” Ha már van lehetőség választani, érdemes a kisebb ellenállás felé mozdulni. Abból nem származhat semmiféle baj. A fürdőszoba kitakarítása, emlékeztette magát

Sarkadi, olyan precíziós műveletsor – kád-súrolás, csapteleptisztítás, tükörpucolás, aztán az összevissza heverő samponos és tusfürdős flakonok szanálása (ami üres vagy éppen lötyög valami az alján, az kuka; ami menthető, azt leöblíteni, hogy ne legyen poros, és mehet vissza katonás rendbe a falra csavarozott tartóra), végül csempetisztítás, fölmosás –, amire alkatilag képtelen. Ráadásul mindent a megfelelő sorrendben, nem ám tessék-lássék, hanyag közönyösséggel.

„Belőlem hiányzik mindaz, ami V.-ben megvan.” Ezt a megállapítást az élet valamennyi területe igazolta már a házasságuk elmúlt pár esztendejében, nincs is értelme lázadni ellene. Tetszik vagy sem, ki kell jelenteni: a fürdőszoba takarítását nem Sarkadinak találták ki. Számtalan ponton tudna (illetve: tud) hibázni, kár kockáztatni annak a legkisebb lehetőségét is. Mi van, ha rossz

(folytatás a következő oldalon)

Jelentős felújításra volt szükség a Pável utcai épületben: fűtésrendszer- és villanyvezetékcseré, a falak és a padlók megerősítése, a csempekályhák restaurálása, új csillárok, molinók beszerzése, a világítási rendszer, hogy igazi színházi milió legyen. 2020-ban olyan-

A színházmúzeum avatójának egyik pillanata

nyira leállt minden a koronavírus-járvány miatt, hogy nem lehetett megnyitni a színházmúzeumot. Idén tavasszal aztán sikerült áthozni Magyarországról a tárlókat.

Kiss Török Ildikó most is hangsúlyozta: folytatják az emléktárgyak beszerzését, hiszen a többi helyiséget is szeretnék berendezni. Elszántan, lelkesen gyűjti az anyagot. Lesznek majd tematikus napok, megemlékezések is, például Papp Magdáról, akinek 2021-ben volt születésének századik évfordulója. Akad még ötlet, elképzelés. Kiss Török Ildikó hozzáfűzte: a gyűjteményben tíz művész van nevesítve, ám a levelek, dedikációk, képek révén főltnik például Czikéli László, Kakuts Ágnes, Vitályos Ildikó, Dukász Anna, Gróf László, Szabó József „Ódzsa”, Farkas István, Szombati-Gille Ottó, Ács Tibor. Van kire és miért emlékezni... Reményeik szerint saját honlapja is lesz a Varga Vilmos és művésztársai – Partiumi Színházi Gyűjteménynek, ám a Kiss Stúdió Színház weblapján is lehet sok információt találni.

Tóth Hajnal

Várakozás

(folytatás az előző oldalról)

tisztítószert választ? Mi van, ha nem olyan sorrendben állítja vissza a flakonokat, ahogyan azt V. várja? Gyávaság vagy sem, jobb ezt a feleségére bízni, akármennyire megalkuvás is, ebből a verzióból származhat a legkevesebb konfliktus.

„Márpedig V.-vel összeveszni sohasem életbiztosítás.” Így hát marad a könyvespolc és az éjjeliszekevény környéke, tette hozzá Sarkadi gondolatban, ahogyan ellépett a nappali ablakától, s egy hirtelen mozdulattal visszarántotta a függönyt a helyére. Egyébként pedig nincs mit túlbonyolítani, toldotta meg Sarkadi, a megkezdett regényt nem folytathatom. Legalábbis nem most. Egyértelmű, hogy a saját szórakoztatását félre kell tennie valami magasabb rendű érdekében, jelen esetben ez a könyvespolc és az éjjeliszekevény környékének rendbetétele. Hiába mondta V., „azzal töltöd az idődet, amivel csak szeretnéd”, valójában éppen az ellenkezőjét „adta parancsba”.

Nincs mese: rendet kell tennie, s a rend széles spektrumú fogalmát nem a saját belső szótára szerint kell értelmeznie, hanem úgy, ahogyan – vélelmezhetően – a felesége gondolja. Át kell tehát néznie a szétszórta tanórai jegyzeteket, az otthagytatott dolgozatokat és a kallódó igazolásokat.

„Miért nem rendszerezted a holmidat? – szegezte nemegyszer Sarkadinak a kérdést V. – Miért nem gyűjtöd őket mappába? Múltkor is hoztam bentről csomó irattartót. Szerinted dísznek?”

Mit lehet erre felelni? Hogy magyarázza el a feleségének, hogy az a kupac, amit ő rendetlenségnek, sőt a személye ellen szóló sértésnek tart, valójában egy igazán átlátható rendszer, ahol mindennek pontos és logikus helye van, s csak a kívülálló, a megértést gyakorolni nem tudó vagy nem akaró számára lehet káosz?

Kár tagadni, Sarkadi már nem egyszer, nem kétszer megpróbálkozott az irattartósmappás módszerrel, s néhány napig úgy tűnt, működik a dolog: minden papirosnak „meglett” a maga fahija, rekesze, de ahogyan lenni szokott: a szélcsöndet föl váltja a vihar, s mindent elborít az ár. Ebben az esetben papírfecnik, röpdolgozatok, szü-

lői kérelmek, órai vázlatok formájában. S egy idő után már a fölkészüléshez szükséges könyvek sem kerültek vissza a helyükre, Sarkadi hanyag mozdulattal tette őket lapjával a polcon sorakozó példányok tetejére, sokszor – akarattalanul is – gerinccel befelé, hogy később hangos morgolódások közepette ne találja az Antigónét vagy a Koldusoperát.

Mivel a hivatalos eljárás az, hogy a tanár köteles egy évig megtartani a témazáró dolgozatokat, a fölszámolásra ítélt kupacot tüzetesen kell átvizsgálni, nehogy olyan kerüljön a szelektív gyűjtőbe, aminek még nem ott a helye. A jól bevált taktikát már éveken ezelőtt kidolgozta Sarkadi: a ki nem dobható dolgozatok hatalmas szemeteszsákba gyűjtve kerülnek le a pincébe, onnan pedig a következő tanév végén a kék fedeles kukába. Ez a rendszer biztonságos és kényelmes, és V. is nemegyszer elismerően nyilatkozott róla.

„Egyébként hova rohansz?”

A kérdés jogos. V. csak hatra jön, most reggel kilenc, ha gondolja, még egy filmet is megtekinthet, közbeiktatott mosdószünetekkel együtt sem hosszabb két és fél óránál. Bőven belefér a szórakozás is a napba, nem kell folyton befeszülni, mire jó az örökös ideggörcs? Ésszel kell élni, okosan és megfontoltan. Mi baj lehet abból, ha takarítás előtt vagy után megnéz egy filmet, azt követően pedig folytatja a nemrégiben megkezdett regényt? Semmi, biccentett helyeslőleg Sarkadi gondolatban, az égvilágon semmi. Ragyogni fog a könyvespolc és az éjjeliszekevény környéke.

Ekkor megszólalt a kaputelefon.

Ki lehet az? – kérdezte magában Sarkadi. Én nem várok senkit. És az sem rémlett, a felesége beszélt-e bárki esetleges fölbukkanásáról.

– Igen?

– Hellosziaafutár vagyok. Meghoztam a csomagot. Hanyadik lesz?

Pillanatnyi csönd. Majd:

– Második emelet, a lifttől balra.

Sarkadi visszatette a helyére a telefont. Egyáltalában nem rémlett, V. említette-e, hogy ma futár jön. Különben is mit hoz?

Amikor Sarkadi kinyitotta a bejárati ajtót, a futár – egy huszonpár éves srác – már ott

toporgott a küszöbön. Egy aprócska kartondoboz volt a kezében.

– Jó napot kívánok, nem tudtam, hogy futárt várunk – kezdte Sarkadi.

– Pedig tegnap délután küldtem üzenetet, hogy nyolc és tizenegy között jövek. Nem kapta meg?

„Hmm.”

– Ezek szerint a feleségem elfelejtett szólni.

A futár erre nem válaszolt, csak a másik kezében levő készülékkel lecsippantotta a kartondoboz oldalán található vonalkódot.

– Nyolcezer-ötszáz lesz.

Tehát V. nem szólt a futárról. Ez különös. De hiszen, szötte tovább Sarkadi a gondolatait, tegnap délután óta csak lett volna ideje megemlíteni ezt az apróságot. Mondjuk, amikor megkapta az SMS-t, esetleg vacsora közben, vagy félórával ezelőtt, amikor elment itthonról. És mi van, ha V. szándékosan felejtett el szólni a futárról, s hogy mindaz, ami most történik és történni fog, az a felesége gondos tervezésének az eredménye, s csak látszólag véletlen. Hiszen még huszonegy órája sincs annak, hogy V. – egy jelentéktelennek tűnő szökváltás lezárásaképp – odavetette férjének, aláhúzva minden egyes szót: „Egy élmény veled élni.” Amire persze Sarkadi már nem tudott, és nem is mert mit felelni. Bármi, amit mond, a házasságuk elkövetkezendő jó néhány esztendejében – természetesen elévülés nélkül – fölhasználható ellene. Hallgatásával persze elismerte V. „győzelmét”, s lehet, feleségében ekkor ötlött föl a gondolat, hogy nem szól a másnap érkező futárról. Hadd tanulja meg Sarkadi, milyen érzés úszni a mély vizes medencében segítség nélkül.

„Ennyire kicsinyes lenne?” Talán nem helyesebb úgy föltenni a kérdést, villant át a gondolat Sarkadin, hogy ő maga kicsinyes és százanandó, amiért ilyesfélét gondol a feleségéről? „De hát ő sértett meg engem.” Képtelen volt föl idézni, hogy keveredtek bele ebbe a témába, de V. azt mondta, hogy a szomszédban lakó fiatalemberrel, ha úgy hozná a sors, egymillióért gondolkodás nélkül lefeküdne.

– Tessék? – kerekedett el Sarkadi szeme. – Csak nem azt akarod mondani, hogy...

– Egemillióért simán – felelte V. mosolyogva, s nem lehetett tudni, komolyan gondolja, vagy épp tréfás kedvében van, és csak húzza a férjét. – De mit vagy ezen megle-

pődve? – toldotta meg. – Te egy doboz sörrért megdugnád a nejt!

„Még jó, hogy két éve nem ittam egy korty szeszes italt sem. Ami pedig a szomszéd feleségét illeti...”

Sarkadi összerezzen a futár szavaira:

– Kézpénz vagy kártya?

– Kártya – felelte Sarkadi automatikusan.

– Ennyi nincs most nálam, ugyanis a...

De nem tudta befejezni, mert a futár már mondta is a betanult panelt:

– Van egy kis gond. A terminál hetek óta szara..., hibás, így csak készpénzes fizetésre van mód.

„De jó.”

– Nézze – vette át a szót Sarkadi. – Mint mondtam, nincs nálam ennyi. A feleségem nem említette, hogy Ön vagy a kollégája vagy bárki más érkezik. Nem tudna esetleg holnap visszajönni? Dolgom van.

„Vár a könyvespolc és az éjjeliszekrény környéke.”

A futár vett egy nagy levegőt, majd egyik lábáról a másikra helyezkedve így szólt:

– Nincs a közelben valami automata? Negyedóra múlva visszajövök, addig van ideje levenni a pénzt, aztán sima liba a dolog. Nos?

„Ez csodálatos, bassza meg...” Ezt mégis hogy gondolja, tette föl magában a kérdést Sarkadi, hogy gondolja ez a takony, hogy másnak az idejével szabadon rendelkezik? Ki a fenének képzelet magát? Nem elég, hogy V. elfelejtett szólni, erre még a futár is rátesz egy lapáttal. „Örömteli, hogy ennyire ráér, de nekem igenis fontos dolgom van.”

– Megoldható, hogyne – felelte Sarkadi. – Negyedóra múlva. Köszönöm. – Azzal becsukta a futár előtt az ajtót.

„Ennél jobban már nem is lehet megalázní egy embert.” Dehogyanem. És ezt Sarkadi is pontosan tudta.

A bejárati ajtótól ellépve tekintete egyből a konyhai gyümölcstartó kosárban heverő zöld almára esett. Pedagógusnap alkalmából kapta a tankerülettől egész éves munkájának elismeréseképp egy darab kenyermeggy, illetve a szokásos kormányzati köszöntőlevél kísértében. Az alma több mint egy hónapja helyeztetett a gyümölcstartó kosárba, szép lassan elfogyott mellőle minden, ő maradt csak érintetlen. Sarkadi megfogadta, egy falatot sem eszik belőle,

(folytatás a következő oldalon)

Várakozás

(folytatás az előző oldalról)

addig ott marad, amíg el nem rohad. És hiába a nyári kánikula, a gyorsan fölmelegedő, szűkös konyha, a zöld almának semmi baja. Sehol egy barna folt, sehol egy horpadás, fonnyadás vagy bármilyen külsőleges jele annak, hogy negyvenharmadik napja várja sorsának beteljesülését.

Meglehet, gondolta Sarkadi nemegyszer, túlél engem és V-t is, hiszen nyoma sincs rajta az enyészetnek. S valóban úgy tűnt, mintha – érettségének csúcán – az imént esett volna le egy fáról, de az is lehet, tűnődött el egy pillanatra Sarkadi, ahogyan lábára húzta cipőjét, műanyagból készült ez az alma, vagy valamilyen elnyűhetetlen matériából. Hiszen pedagógus vagyok, toldotta meg, bármit képesek ledugni a torkomon; majd csöndesen elkérődzöm, így felelek meg az elvárt tanári eszményképnek.

– Miért nem dobjuk már ki? – kérdezte körülbelül két héttel a „jutalmazás” után V.

– Ez becsületbeli ügy – felelte Sarkadi –, ennek így kell lennie.

Mivel aznap később kellett bemennie, elmulasztotta az alma- és bonbonosztás emelkedett pillanatait, így nem tudhatta – s később sem kérdezte efelől a kollégáit –, milyen kísérszöveggel adták át a tanári karnak a tankerület jutalmait.

„Ennél még a semmi is jobb.” Tavaly ötezer forint értékű kupont kaptak, annak legalább volt értelme, de ha őszintén a szívükre tesszük a kezünket, emlékeztette magát Sarkadi, mit lehet ma annyiért kapni? Szinte semmit. A konyakmeggyet a metrőállomás kukájába dobta, ami valószínűleg üres lehetett, mert hangosan koppant az alján a galacsinná gyúrt kísérlével társaságában. Pontosan oda való a bonbon, gondolta Sarkadi, sőt, ha lenne merszem, a „jutalmat” földnám postán, megcímezve a tankerület vezetőjét, a minisztériumot, de még az emberi jogok biztosát is, hiszen az, ami történt – és amiről önhibámon kívül lemaradtam –, az ember ellen való. Ennél megalázóbb dolgot, foglalta össze végül Sarkadi, még soha nem éltem át.

„És mi a kárpótlás?” Na, ez az, mosolyodott el Sarkadi keserű szájjal a gyümölcsös kosárban levő almát figyelve, semmi.

Soha semmi. A világ megy tovább a maga útján, s úgy tűnik, az is rendben van, aminek egyáltalában nem kellene rendben lennie. Ami pedig a mai napot illeti, Sarkadi úgy döntött, a futár „lerendezése” után elvégez minden olyan házimunkát, ami szomorú kötelessége, és igen, a fürdőszobát is kitakarítja legjobb tudása és képessége szerint, lehetőleg hibahatáron belül, hogy a felesége végeredményben elégedett legyen.

„Talán lesz utána valami.” Titkon abban reménykedett, a rend és tisztaság láttán (főleg ami a könyvespolcot és az éjjeliszekrény környékét illeti) V. hajlandóságot mutat majd együtt lenni a férjével úgy, ahogyan az házastársak között szokás. Persze Sarkadi erre irányuló öröme nem tartott sokáig. Eszébe jutott, a feleségével már elég régen voltak együtt, s a várható szeretkezés idő előtt érne véget, utána nem maradna bennük más, csak szégyenkezés és csalódottság. Képtelen kielégíteni a feleségét, és ez ellen semmit sem tud tenni. Hiába az önkontroll, a légzéstechnika, csúfos kudarc minden egyes próbálkozásuk vége.

„Jobb bele se kezdeni.”

Hogy elterelje gondolatait, végigpörgette ismét, mi lesz az első dolga a fürdőszobai takarítást illetően, s hogyan halad sorban, egészen az utolsó mozzanatokig. Ha végez mindennel, s nem fárad el túlságosan, olvasni fog, talán jut rá félóra. A filmet elteszi legközelebbre.

Amikor Sarkadi kilépett a bejárati ajtón, s elfordította kétszer a kulcsot, gondolataiban megjelent a hullámzó Canal Grande s az ezredes, ahogy fiatal szerelmese, a contessa társaságában gondolázni indul a hideg és szeles velencei őszben.

NÉVJEGY

SZTASKÓ RICHARD (1987, Budapest) magyar-kommunikáció szakos tanárként végzett az Eszterházy Károly Főiskolán, drámatanárként a Károli Gáspár Egyetemen. Egy budapesti gimnáziumban tanít. Novellái rendszeresen jelennek meg szépirodalmi folyóiratokban.

MÁRTON KÁROLY

Arcomra fény hull

Arcomra fény hull,
S behunyom szemem:
Fényt a sötéttel
Így ütköztetem.

Álmod szövik

Álmod szövik késő estig,
Míg a sötét rám telepszik.
Csukott szemmel végigélem
És majd reggel elmesélem.

Téli táj

Téli táj
A téli táj.

Magányosan

Színes világom
Álom és ébrenlét közt
Egyedül alszom.

Megsemmisült emlék

A nevünk monogramját
Fába véstük egykoron,
Villám csapott beléje:
Porrá égett, borzalom.

Beteg ágyánál

Szánalom, szánalom,
Távozóban lélek,
Morfium nyugtatta
Nappalok és éjek.

Megnyugvás ösvényén

Néha álomba lopod magad,
De kezem egy dermedt pillanat,
És reggelre, mint egy féleszű,
Elfelejttem vonásaidat.

Temetés után

Egy magányos padon vártalak,
És többször tárcsáztam a számodat,
De válaszhívásod elmaradt.
Sötét fátylat küldött az alkonyat.

Csupa fehér

Hálóinget
Vált az ég:
Csupa fehér
Hópihék.

NÉVJEGY

MÁRTON KÁROLY 1956-ban született Nyárádszeredában. Jelenleg Marosvásárhelyen él. Eddig a Napsugár, a Hazanéző, az Erdélyi Toll, a Népújság Múzsá rovata, az Erdőszentgyörgyi Figyelő, illetve Magyarországon a székesfehérvári VÁR és a Napút közölte verseit. Kedvelt versformája a négysoros és a haiku.

TÓTH ÁGNES

Aszott Tóbiás karácsonya

Azon a napon éppen a falu fölött szakadt ki az égiek összes párnája. A házak belesüppedtek a puha fehérségbe, és csak a kémények pőfékeltek szorgalmasan a lusta háztetőkön.

Aszott Tóbiás fekete macskája a lábát rázogatva araszott az ereszen, és prüsszögve keresett valami száraz pontot, ahova leugorhatna. Azt pedig nem talált, mert az egyetlen ilyen hely az Aszott Tóbiás koporsója volt, ami a keskeny udvar közepén állt, és melyet a gyászoló rokonság és a barátok fogtak közre. Az emberek vállára mégsem ugorhatott, hát zavartan visszasettenkedett az eresz északi csücskére, ahol alant újabb meglepetés várta egy házőrző eb képében.

A vad ugatás kissé megzavarta a tiszteletes úr beszédét, aki éppen ott tartott, hogy: „...és most, amikor mindenütt örvendeznek, és a párás ablakok mögött összevegyül az ünnepi ebéd illata a feldíszített fenyők gyantaleheletével, és az apró jászolban békésen aluszik az újszülött kis Jézus, mi könnyes szemmel búcsúztatjuk néhai barátunkat, Aszott Tóbiást, aki ezen a szent napon bontotta fel szerződését az Élettel, és tért meg az ő Urához”. Aztán ecsetelte az elhunyt kiváló tulajdonságait, az emberek, de főképp az állatok – itt fél szemmel felsandított az ereszre –, főleg a macskák iránti szeretetét. Beszélt még régmúlt emlékekről, amikor Tóbiás többet járt templomba, és nem hitt el mindenféle furcsaságokat a lélekről és annak vándorlásáról. Mert ugye a lélek, ha tiszta, a mennyekbe, ha pedig piszkos, a purgatóriumba száll...

Mondanivalója kissé hosszúra sikeredett, ezt még tetézte néhány közeli barát gangos szónoklata is. Már mindenki félig lefagyott lábbal topogott a hóban. Titokban a pálinkás üveg is körbejárt, és még az asszonyok is nagyot húztak belőle. A gyerkőcök szaloncukrot rágcsáltak és vihogva mutogattak az ereszre.

A macska éppen visszaérkezett kiindulópontjához. Fázósan rázogatta mellső lábait,

és előrenyújtott nyakkal nézte a szertartást, majd megcsúszott, és majdnem a gyászoló nyakába esett. Hirtelen irányt változtattott, és elindult a háztető utca felőli részére. Nyomában összetöppedt hőszemecskék hulltak az eresz alatt állók fejére. Mintha csak láthatatlan angyalkák flitterezték volna be őket. Ezt még maga a vén tiszteletes is megmosolyogta, aztán hirtelen elkomolyodott, és imádkozni kezdett magában, hogy a hosszú lére eresztett baráti szónoklatok mihamarabb véget érjenek, és idejében juthasson ételhez, italhoz.

A halott is mosolygott a koporsóban. Tetszett neki nagyon a halotti beszéd és a szónoklatok, különösen a szép és jó tulajdonságok, amelyekkel felruházták őt, akit életében többet szidtak, mint dicsértek. Elhallgatta volna másnap reggelig is, hiszen ő volt ezen az udvaron az egyetlen, aki nem fázott, és akinek semmi sem hiányzott már.

Azért mégis tehettek volna mellé egy darab kolbászt és egy üveg bort, no meg a kedvenc fekete macskáját – morfondírozott. Igen. A macskákat nagyon szerette. Talán azért, mert leginkább ők hasonlítottak a nőkre. Ó, igen, igen. Majdnem elfelejtette, hogy megfogadta és mindenkinek el is mondta: ha meghal, akkor a lelke egy macskába fog költözni. Még jó, hogy eszébe jutott...

A kandúr közben a kapufélfáig jutott, melyet vastag hósapka fedett. Szorosan a kapu előtt állt a gyázkocsi két szép fekete lóval. A macska egy kicsit el is mélázott a pacik orrlíkain kiáramló langyos pára látán, melyben szép szürke és kövér galambok alakját vélte felfedezni. A nyál összefutott a szájában, az éhség feledtette vele a hideget, nekirugaszkodott, és hatalmas ívben repült a ködgalambok után. Sajnos a gravitáció miatt az egyik feldíszített paripára esett, amely ijedtében nagyot horkant, és még nagyobb rántott a kocsin éppen akkor, amikor a kapun kiléptek a koporsóval.

A kocsis, aki eddig egy darab szárazkolbásszal és egy nagy csupor borral volt elfoglalva, felugrott a padról, és a „Bitang anyád!” felkiáltással megfékezte a lovakat, majd elkapta a bűnös frakkját. Az egerek elensége mély barázdát szántott ijedtében a kocsis ábrázatára, aztán beiskolt a nyitott kapun az udvarra.

A halottas menet komor méltósággal indult a temető felé. Szembe velük vidám betlehemes csoport közeledett. A láthatatlan

angyalkák újra megszórták ezüst flitterekkel a tájat.

A fekete kandúr peckesen lépkedett fel a három lépcsőn a verandára. Lerázta füléről a flittereket. Beleszagolt a levegőbe, aztán felugrott a padra. Jóízűen befalta a kocsisnak szánt kolbászt, majd szemügyre vette a csuprot is.

A szakácsnő azt állítja, hogy a macska a bort is megitta az utolsó cseppig. De ki hiszi ezt el egy vén iszákos fehérchselédnek?

Kép a falon

Az öreg már csak nagyon ritkán bírt felkelni az ágyból. Napról napra fogyott az ereje. A lány, aki ápolta, egyre jobban kifáradt tőle.

Október volt, esős, mogorva idő feszült az ablaktábláknak. A ház fala átázott. Az eső végigszivárgott rajta, és különös foltban gyűlt össze az ágy vége fölött. A vénember egész nap a különös rajzolatokat bámulta, hol kerekre nyílt szemmel, hol hunyorogva. Aztán az egyik napon hirtelen felült, és rácsodálkozott a falra. Elmosolyodott, csetintett a nyelvével, ingatta a fejét. Botjával megdöngette a padlót. Párnákat hozatott a lánnyal, és megkérte, hogy támassza fel ülő helyzetbe. Hátralévő napjait így töltötte, és nem engedte többet eloltani éjszakára a vilányt.

Már nem volt olyan mogorva. A lány rajtakapta, hogy beszél valakihez. Kedvesen, szinte cirógatva ejtve ki a szavakat fogatlan száján.

Az utolsó krízis után az orvos megmondta, hogy legfeljebb két napja van hátra. Nehezen kapkodta a levegőt. A szeme kezdett fátyolosodni, de még így is a falat nézte. Belekapaszkodott a lányba. Reszkető kezével a foltra mutatott, és hörögve, dagadt, akadozó nyelvvel valami képet emlegetett.

A lány nem értette. Törte a fejét. Arra gondolt, hogy az öreget zavarja a folt, és szeretné, ha eltakarná egy képpel. Kalapácsot, szeget keresett. Az egyetlen képet, ami az előszobában volt, levette, és fel-

akasztotta a falra, eltakarva vele a csúnya foltot.

Éjszaka az öreg magához tért. A műanyag csővecske után nyúlt, ami a vízzel telt pohárból a párnája széléig ért, és ivott.

Aztán hirtelen felhőrdült. A falról szomorú szemű tacsó bámult rá. Az öreg megragadta a botját, és utolsó erejével – amit a düh felfokozott – belevágta a képbe. Az üveg csörömpölve hullt ki, magával sodorva a tacsót. Csak a ráma maradt a falon, beke-retezve a különös foltot.

Reggel a lány kihűlve találta a vénembert, arcán különös mosollyal, amint üveges szemét a falra szegezi.

Ő is odanézett. Meghökken. A meztelen keretbe bámult. Sokáig nézte a különös ábrát, aztán sikkantva a szája elé kapta a kezét.

– Ó, a vén kecske, a vén szoknyapecér – sutto-gta, és gyorsan lefogta az öreg szemét.

NÉVJEGY

TÓTH ÁGNES (1946, Nagyváradi) újságíró, prózaíró, költő. 1990-től a Bihari Napló riportere, szerkesztője. 1994-től 2002-ig a Duna Televízió váradi tudósítója. Több gyermekvers- és prózakötete jelent meg, Csupabohócok című bohózatát 1995-ben mutatta be a váradi bábszínház. Legújabb kötete: Tündérálmom (gyermekversek, Holnap Kulturális Egyesület, RMDSZ és Partium Alapítvány, 2020).

CZILLI ARANKA

Burokban

Amikor nem vagy ölelésközelben,
kuckót vájok az eltékozolt idő
hideg sárgödrébe:
kétszemélyes éden.

Berendeztem neked, gyere, ülj a küszöbére,
és ismerkedj azzal, akinek én látlak!
Szembeülök veled, arccal a csodának,
nem kérek semmit, szótlanul várom,
hogy mellém kuporodj, ha levetetted múltad
megszáradt hegeit.
Akkor megfürdetlek a pillanat varázsában
és megvetem neked a holnapot: a vállam.

Amíg nem vagy ölelésközelben,
mint túlhordott magzat a születést,
úgy várlak.

Tejfölcsend- ravatal

Kifeszítik a szentek
vizes lepedőiket
a tájra.
Csak a ködbe csavart
hiányod
ne fájna!

Rám teríti az isten
ezt a súlyos,
szitáló
szemfedőt.
Hallgatásod, mint
a koporsók
puha bélése,
bennem minden
magányt kitölt.

Baldachin az éjszaka:
ne sírj, ha nem tudsz –
titokban temess magadba!

Szavakkal és csendekkel

Néha a szavaiddal,
máskor csendjeiddel
horzsolod fel a bőröm.

Mire az út végére érünk,
felismerhetetlenné tesznek
sebhelyeink. Ránk sem ismernek
majd, akik induláskor még
megigazították vállunkon
a lötyögő felnőtttruháink.

Tudtad, hogy a sebek fölé nőtt
kemény hegek érzéketlenek?
Mintha páncélt növesztene ott
a múltból tanuló bőrre.
Mivel fogom érezni majd,
ha egyszer hozzám érsz?

Közben a távolságot, mint egy
üveggolyót,
ide-oda görgeti közöttünk
a mániás depressziós
Sziszüphosz.

NÉVJEGY

CZILLI ARANKA 1982. május 14-én született Kovásznán. Költő, író, magyartanár, három gyermek édesanyja. 2005-ben diplomázott a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem néprajz–magyar szakán, 2007 óta tanít a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Líceumban. A Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület égisze alatt működő Ignác Rózsa Irodalmi Körben író-olvasó találkozókat, rendhagyó irodalomórákat szervez. Kötetei: Nyitott ablak; A varázslatos szekrény. A Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi Tagozatának Fiatalköltők ösztöndíját 2018-ban, a Térey János alkotói ösztöndíjat 2020-ban kapta meg.

KEREKES ISTVÁN

Tanyasi pillanatkép karácsonyfával

Vilma és Venci évek óta a Madarasi Hargita lábánál fekvő egyik tanyán élnek kettesben. Azon a télen, amikor ott jártam, a karácsonyfa a plafonra volt felfogatva, onnan lógott le. Karácsonyfa-csillár, meg vízkereszt, vagy amit akartok...

A tanyasi élet csöndes, nyugalmas és... nehéz. Főleg télen. Nincs gáz, sem villany bevezetve. Fával fűtenek, petróleumlámpával világítanak. Néha az arrafelé kóborló medvék is gondot okoznak. Tartanak jószágot, lovakat, teheneket, juhokat, tyúkokat, van kutyájuk. Időnként kétlovas szekérrel bemennek vásárolni a legközelebbi faluba, ami nagyjából kétórai járásra van tőlük. Ám akármilyen kemény is az élet, adódhatnak gondok-bajok, mégis tudnak derűsen mosolyogni. Egymásra és a világra.

NÉVJEGY

KEREKES ISTVÁN Magyarországon élő, marosvásárhelyi származású fotóművész. Jelenleg a legtöbb díjjal bíró magyar fotós. 2018 augusztusában átvehette a jelenlegi legmagasabb kitüntetést, az Excellence FIAP/Diamond3-t (Kiváló Művész gyémánt 3-as fokozat). Ugyancsak 2018 augusztusában Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült. A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) Brassai sajtófotó-pályázatának nagydíját immár három alkalommal nyerte el (2017, 2018 és 2020); 2019-ben és 2021-ben pedig Szathmári Pap Károly aranyéremmel jutalmazta a Brassai zsűrije. Tavaly a 14. iPhone Photography Awards nagydíját érdemelte ki. Váradon is meg lehetett tekinteni néhány alkotását a sajtófotó-kiállításokon. Honlapja: www.kerekesistvan.com.

Egy emberöltő. Sok? Kevés?

Beszélgetés ifj. Kovács Levente színművésszel pályája első harminc esztendejéről

„Íme, hát meggletem hazámat!« – kiálthat fel a költővel ifj. Kovács Levente, aki jó érzésekkel választotta Nagyváradot frissen végzett színészként, 1991-ben. Azóta le nem esett ezekről a deszkákról” – hangzott el egyebek mellett a Magyar Kultúraért Díj 2020-as nagyváradi átadása előtt a színművészlől.

„Volt olyan évad pályája kezdetén, hogy minden bemutatott előadásban játszott. Azóta eltelt huszonkilenc év, és százhusz szereppel örvendeztette meg Nagyvárad színházzseregtő közönségét – mondta ifj. Kovács Leventéről színésztársa, Hajdu Géza a két évvel ezelőtt elhangzott laudációban. – Tősgyökeres marosvásárhelyiként érkezett, s majdnem harminc év alatt igazi nagyváradi lett. Családot alapított, fia külföldi egyetemét végzett. Ma már el sem tudja képzelni az életét Szigligeti váradai hajléka nélkül, ahová mindennap betér, akkor is, ha véletlenül semmi dolga sem akad ott. Mert ez a színház, ez az eszme, ez a kultúra, amit képvisel, beleivódott a zsigereibe. A napi feladatok tudatával kel, és azzal is fekszik. Huszonkilenc éve viszi rendületlenül a váradai magyar kultúra fátylóját, megvilágítva annyi és annyi színházba járó előtt az élet rögzös útjainak zezugos, sötét sikátorait. A magyar és a világ színházi irodalmának legszebb szerepeit játszhatta el az elmúlt évtizedek alatt, vagyis méltán érdemelte ki a közönség tetszését és szeretetét hatalmas volumenű, odaadó, precíz munkájával, amit a közönség szeretete és tisztelete hat át. A magyar kultúra ápolásáért, terjesztéséért dolgozik, szó szerint verejtékezik napról napra, hogy visszaadhassa azt a szeretetet, amit az őt kedvelőktől, a nagyváradi és

erdélyi közönségtől kap, mert tudja: »Dolgozni csak pontosan, szépen, / ahogy a csillag megy az égen, / úgy érdemes.«

Ezt a gondolatsort folytatva mostani beszélgetésünkön, miközben már javában tart ifj. Kovács Levente harmincadik nagyváradi színi évadja, elsősorban nem a különböző szerepeket fogjuk taglalni, hanem ezt a mindenk számára meghatóan kedves váradiasulást. Ilyen értelemben legelőször az érdekelne, hogy marosvásárhelyiként miért éppen Nagyváradot választotta harminc évvel, vagy ahogy a régi mondás tartja: egy emberöltővel ezelőtt.

– Talán kezdjük azzal, hogy számomra ismeretlen helyre szerettem volna menni, és mivel a '80-as években rengeteget vendégszerelt a nagyváradi társulat Vásárhelyen, és olyan levegőt hozott a bemutatott darabokkal, ami újdonságot jelentett, vonzóvá tette számomra a várost. Ilyen darabok voltak például az *Yvonne, burgundi hercegnő*, a *Rókák a szőlőben*, a *Káin és Ábel*, és még sorolhatnám. Ezek hatását tovább erősítette az a tény is, hogy a '90-es változáskor lehetőségünk nyílt Bukarestbe is menni a főiskolák közti kapcsolattartás révén, így sokat voltunk ott, és engem is ott keresett meg Mircea Bradu, a váradai színház akkori főigazgatója, és ajánlotta, hogy válasszam Váradot.

– *Mennyire ismerte a váradai színházi hagyományokat, illetve ismerte-e magát a várost? Hogyan zajlott a kollégákkal való első találkozás, milyen volt a fogadtatása?*

– A várost egyáltalán nem ismertem, 1982-ben voltam itt először egy sportversenyen, a város szélén laktunk, onnan szaladtunk ki a Félixfürdőbe. A kollégákat, Miske Lászlót, Fekete Károlyt, Szentmiklósi Józsefet, Meleg Vilmost, Fábián Enikőt, Medgyesfalvy Sándort, Firtos Editet, Molnár Júliát ismertem, ők megörültek nekem. Arról nem is szólva, hogy

Ifj. Kovács Levente
színművész
30. évadát tölti
a nagyvárad
teátrumában

1988/89-ben vendégszerepeltünk Váradon a *Liliomfival*, amiben Mariskát Földes Kati, Bathó Ida és Földes Laci lánya játszotta, és előadás után egy hatalmas bulit szerveztünk. Már akkor gondolkoztam azon, hogy jó volna idejönnöm nekem is. Váraddal kapcsolatos ismerethiányaimat egyébként nagyon jól pótoltam még azzal is, hogy először albérlésben Bányai Incinél laktam, tőle szintén sok mindent megtudtam a váradi életről és a társulatról.

– *Az első évadban milyen szerepeket kapott, és mikor kezdte érezni, hogy jól választott, mert befogadták?*

– Szerencsés voltam, mert egyből befogadtak, és bedobtak a mély vízbe első szerepemmel, a Beppóval Heltai Jenő *A néma levente* című darabjából, Szombati Gille Ottó rendezésében. Ugyancsak az első évadomban Gábor Katalin osztotta rám Don Bakert *A pillangók szabadok* darabban, majd jött II. Lajos Háy Gyula *Mohácsában*, illetve a nagy sikerű *A padlás*.

– *Ha jól emlékszem, már az első évadjában meghívtuk az iskolába, ahol én tanítottam, a szavalóverseny zsűrijébe, mivel diáklányainknak hamarosan a kedvenc színésze lett, és ők kérték a meghívását. Feltehetőleg más nézőcsoporthal is ismeretségbe került. Ha vannak említésre méltó emlékei, kérem, beszéljen róluk!*

– Ez már történelem, hisz az azóta eltelt időben komoly barátságok születtek, sőt egyes akkori diákokkal közben már kollégák lettünk. Ezekbe a civil kapcsolatokba azért nem akarnék túlságosan elmélyedni, mert óhatatlanul kifelejteneék rég nem látott embereket, és nem szeretném, ha bárki is sértve érezné ma-

gát. Azt viszont mindenképpen elmondanám, hogy a sors valamiféle csalafintasága folytán, akikkel leghamarabb és talán a legmélyebben összebarátkoztam, a leghamarabb mentek el, már nem élnek. Mint például Medgyesfalvy Sándor, Ács Tibi és Hajdu Géza kollégánk felesége, a sűgónk, Kőrner Anna; emlékük számomra örök.

– *Rátérve a szerepekre: nem hiszem, hogy sokáig kellett volna kispadoznia. Eleve-nítsük fel az első főszerepeit, majd pedig kérem, hogy a nagyszámú előadás közül emelje ki azokat, amelyekre különösen szívesen emlékszik vissza, ha vannak ilyenek!*

– Persze, hogy vannak, és nem is kevés. Például a már említett *A néma levente*, *A pillangók szabadok*, a *Mohács* – ebben volt először „anyám” Halasi Erzsike, és vált ezáltal színpadi anyámmá, Dobos Cibi bácsi pedig mint Burgio érsek alakítását díjat kapott Kisvárdán. Továbbá *Az a szép fényes nap*, a *Kakukkfészek*, a *Bánk bán*, a *Tábornokok*. 2000 után az *Antigone New Yorkban*, amelyben Kardos M. Róberttel és Fábíán Enikővel játszhattam, *Az örült és az apáca* Ababi Csillával, a *Zárt tárgyalás* Gajai Ágival és Fábíán Enikővel, a *Mauzóleum*, *A mi osztályunk* – Anca Bradu rendezése, a *Kövek a zsebben*, és még sorolhatnám, hisz alig volt olyan darab, amiben ne szívesen játszottam volna. A magyar irodalomból megemlíthetem még Otto szerepét a *Bánk bánból*, Ferenc Józsefet a *Teleki Lászlóból*, Krisztyán Tódort *Az arany emberből*, Szegilongit az *Egy szerelem három éjszakájából*, Incét a *Bányavakságból*. A világirodalomból emlékezetes volt számomra Mortimer a *Stuart Máriából*, Nicomaco az *Anconai szerelmesekből*, Mosca a *Volponeból*, aztán a szerepek szerepe: Jago az *Othellóból*, Leicester grófja az *I. Erzsébetből*, Szoljonij és Kuligin a *Három nővérből*, s hogy a jövő nézőközönségéről se feledkezzünk meg, két mesefigura is a szívemhez nőtt az idők során: Ördögölő Józsiás és Árgyelus királyfi.

– *A beszélgetés alkalmával szándékosan nem erőltettem, hogy választ kapjak: soknak vagy kevésnek tartja-e az elmúlt három évtized munkáját, mivel ha csak az említett példákat vesszük, önmagukban azok is teljessé tesznek egy emberöltőnyt a színész pályájából...*

– Hogy a második emberöltő mit fog hozni, az majd kiderül valamikor.

Molnár Judit

Az erdő nem csak óriás fákból áll

Dr. Bakó Endre újságíró, irodalomtörténész a '80-as évek derekán ismertem meg Berettyóújfaluban, ahol gyakran megfordult a Bihari Irodalmi Társaság rendezvényein. 1993–1996 között a megyei napilapnál dolgoztam, melynek ő volt a főszerkesztője. Nem váltunk el haraggal. Sőt! Nadányi Zoltán és Sinka István miatt talán még többet találkoztunk, mint annak előtte. Beszélgetésünk apropóját az adta, hogy megjelent a Holnap Kulturális Egyesület gondozásában legújabb kötete, a *Várad műhely*.

Emlékezés a *Kelet Népe*re 2018-ban Berettyóújfaluban, a Bihari Múzeumban. Előtérben a konferencia két előadója, János Zoltán irodalomtörténész és Bakó Endre

Legújabb könyvének bemutatóján Berettyóújfaluban dr. Bakó Endre beszélt Kollányi Boldizsárról és Antal Sándorról, a Nagyvárad irodalmi hírnevét megalapozó *A holnap* antológiák szerkesztőiről, Dutka Ákosról, Nagyvárad emblematikus alakjáról, Emőd Tamás költészetéről, főleg a váradi és berekböszörményi gyökek öntudatos vállalásáról, a nagyváradi Arany-centenáriumról, az újfalui születésű Miklós Jutkáról és nem utolsósorban Nadányi Zoltánról is.

– *Ha jól tudom, bihari születésű. Ezért van ilyen szoros kapcsolata Biharországgal?*

– Derecskén láttam meg a napvilágot. Öt esztendővel ott, csak foszlányos emlékeim vannak arról az időszokról. A diákevek már a cívisvároshoz kötnek, ott végeztem tanulmányaimat. Az egyetem elvégzése után Győrbe helyeztek, de nagy csalódásomra egy kísérleti általános iskolába kerültem. Egy napig tartott ez a tévedésem. Mindig is idegenkedtem a kísérleti módszerektől! Azt vallom ma is, hogy az oktatás centruma a pedagógus: nincs ilyen vagy olyan módszer, csak jó vagy rossz tanár. Még aznap felmondtam. Kiadták a munkakönyvem, mert magyar-történelem szakos voltam. Mondta az igazgató, ez a szerencsém, mert ha matekos lennék, nem engedett volna el. Hajdúnánásra kerültem a Kőrösi Csoma Sándor Gimnáziumba, ott két tanévet tanítottam, és ma is visszajárok oda az osztálytalálkozókra. Kiváló könyvtára volt az intézménynek. Jól éreztem magam, de irodalomtörténettel szerettem volna foglalkozni, ezért Debrecenbe kíváncsoztam.

– *Tudom, hogy szeretett tanítani. Milyen volt a visszatérés?*

– Nem sikerült tanári állást kapnom. Egy véletlen folytán népművelőként helyezkedtem el a Megyei Népművelési Tanácsadóban. Tettszett az új munkám, mert a megye szinte minden településére eljutottam. Aztán átrendeltek munkavégzésre a megyei tanács művelődési osztályára múzeumi, ismeretterjesztési és cigányügyi főelőadóként. Ennek volt jó oldala is, de a munka rengeteg adminisztrációs kötelezettséggel járt, és nekem az aktatologatáshoz nem fűlött a fogam. A főutcán összefutottam Bényei Jóskával, aki felettem járt az egyetemen, és már a megyei lap kulturális rovatának vezetője volt. Meghívott egy fröccsre és agitált, hogy menjek újságírónak. Volt bennem félelem, mert akkoriban üzték el Hruscovot, és Brezsnyev elvtárs vette át a hatalmat, akinek bozontos szemöldökéről azt tartották, hogy nem más, mint Sztálin elvtárs bajusza magasabb szempontból. Barátaim azonban eloszlatták aggodalmamat: nem fog visszatérni a diktatúra brutális formája. 1964-től 1988-ig

A szerző legújabb kötetének borítója

voltam először a *Hajdú-bihari Napló* újságírója. Igaz, volt közben kihagyás, mikor az *Egyetemi Életet* szerkesztettem 1969-től 1971-ig.

– Milyen volt a második „naplómentes” szakasz az életében?

– 1988–90 között igazgattam a Csokonai Kiadót. Remek munkatársaim voltak, és nagyon jól indultunk, sikeresen helytálltunk. Kiadtunk egy kötetet *Tanulmányok Erdély történetéről* címmel, ezzel megalapoztuk a gazdasági helyzetünket. Megjelentettük Szabó Dezső *Az elsodort falu* című híres könyvét. Fiatalkoromban rajongtam a szerzőjéért, de ma már árnyaltabb a képem róla. Kétségtelen azonban, hogy nélküle nem lehet elképzelni a két világháború közti irodalmat. Az író örököse a debreceni református egyház, ennek fizettük a könyv után járó jogdíjat is. Megjelentettünk egy ponyvaregényt is. A *Conan, a barbárból* 80 000 példányt rendeltek a könyvterjesztők. Ezzel a tevékenységgel közel fél esztendő alatt megtripláztuk az alaptőkénket. Jött azonban a rendszerváltás, és Magyarországon a 24 párt- és állami könyvkiadó helyett hirtelen 400 lett. A nehézségek ellenére sem merült fel bennem, hogy megpályázzam a *Hajdú-bihari Napló* meghirdetett főszerkesztői székét, de a volt kollégák megke-restek, hogy ne hagyjam ki ezt a lehetőséget. A pályázati határidő utolsó napján felvázoltam az elképzeléseimet, és a kollégák bizalmat szavaztak nekem, így lettem 1990-től 1999-ig a megyei napilap főszerkesztője. A privatizációt követően osztrák érdekltségbe került a lap, de mivel a tulajdonos érdekeit sokáig egy ki-

váló újságíró, Thomas Koch képviselte, zavar-talanul folyt a munka. Erről az időszakról szép emlékeim voltak. Később, amikor a bécsi ko-porsógyár főkönyvelője került oda igazgató-nak, megromlott a kapcsolat. Ebből nekem – szerencsére – már csak fél év jutott.

– Az újságírás mellett jutott idő az iroda-lomra is?

– 1978-tól 1990-ig a munkám mellett az *Alföld* irodalmi folyóirat rovatvezetője voltam. Képszerkesztőként dolgoztam, és hozzám tar-toztak a debreceni anyagok, legyen az színház-bemutató, kiállításmegnyitó vagy tudományos tanácskozás. A munkatársak között szinte min-denki doktor volt, ez is ösztönzött arra, hogy ledoktoráljak. Ebben a véletlen is a kezem-re játszott. A '80-as évek elején elhatározták, hogy egy nagy monográfiasorozatban dolgo-zák fel Debrecen történetét. A negyedik kötet foglalkozott a két világháború közötti időszak-kal. Az irodalmi fejezet megírására Bényei Jó-zsef barátomat kérték fel, ő hozzá is kezdett, de ma sem tudom, miért, arra kért, vállaljam el ezt a feladatot, még a jegyzeteit is ideadja, amiket addig készített. Én addig nem nagyon foglalkoztam a város irodalomtörténetével, de belevetettem magam a munkába. Debrecen múltja nagyon ellentmondásos. Sok rossz hír kering a városról, nem teljesen alaptalanul, de ha belegondolunk, mégiscsak itt hozták létre az ország első zenedéjét, a Csokonai Színház is az első között épült meg az országban. Gyors gazdasági fejlődés indult meg itt is a XIX. szá-zad végén, és a két világháború között magas szinten állt az irodalmi kultúra is. Nem annyira a szerzők miatt, mert Oláh Gáboron és Gulyás Pálon kívül országosan ismert író, költő nem élt itt, de évtizedeken át szervezett irodalmi élet folyt. Kezdetben – 1890-től – a konzerva-tív Csokonai Kör hívta meg a nevesebb irodal-márokat, de tett modern gesztusokat a fiatalok felé, így vendégül látott olyanokat is, mint a fia-tal Ady Endre, Tóth Árpád, Kosztolányi Dezső vagy Nadányi Zoltán. Aztán 1927-ben megala-kult az Ady Társaság, és 1949-ig működött. A két közösség békében megfért egymás mellett, sőt a tagjaik sorában voltak átfedések is.

– Hogyan került kapcsolatba Nadányi Zoltán költészetével?

– Amikor Hajdúnánáson tanítottam, vit-tem magammal néhány egyetemi jegyzetet. Bóka László írta az egyikben, hogy a két világ-háború között élt egy bihari kisvárosban egy

(folytatás a következő oldalon)

NEGYVENÉVES A CELELALTE CUVINTE

Saját szavakkal (3.)

Beszélgetés Călin Pop énekes-gitárossal

Az ismert váradi rockegyüttes, a Celelalte Cuvinte negyvenedik születésnapját ünnepelte decemberben. Precízen datálható a születése: 1981. december 13. **Călin Pop** énekes-gitárossal, a Celelalte Cuvinte frontemberével készült beszélgetésünk befejező részét olvashatják.

*Mottó: „A szavak, melyeket olykor kiejtünk, nem tudják kifejezni azt, amit érzünk.”
(Celelalte Cuvinte)*

– Melyek voltak azok a koncertjeid, amiket soha nem felejtess el, amikor igazán erős érzések töltöttek el a színpadon?

– Különösen a jubileumi koncertek ilyenek. Például a harmincéves. Vagy az akusztikus koncertünk Bukarestben, a Patriában. De felejthetetlen az Electric Live-on rögzített, a Sala Palatului-ban megtartott koncertünk is. A közönségünk énekelte a *La mulți ani*-t... rajta van a YouTube-on is. Azt hiszem, el is érzékenyültem, sírtam picit, habár megpróbáltam visszafogni magam. Néhány újságíró viszont elkapta a pillanatot, nosztalgias könyveknek nevezték...

– Ha egy ismeretlennek bemutatkozás-ként mondanod kellene két-három olyan dalt, amin keresztül a legjobban megismerhet, melyek volnának azok?

– Nemrég, a Hiroshima-koncert után jött egy angol alak, és mondta, mennyire tetszett neki, amit Raullal (Silaghi) ketten játszottunk.

Az erdő nem csak óriás fákból áll

(folytatás az előző oldalról)

➤ főlevéltáros, Nadányi Zoltán, aki kiváló szerelmes verseket írt, és talán a század legjobb szatirikusa volt. Kivettem két kötetét az egyetemi könyvtárból. Szerencsémre köztük volt az *Ezüstkert* is, Nadányi egyik legjelentősebb kötete. Egy életre elkötelezettje lettem. Amikor felmentem egyszer a fővárosba, elújságoltam ezt a felfedezésemet Kerékgyártó István barátomnak, aki akkor a Magvető Könyvkiadó szerkesztője volt, és megkérdezte, nem akarok-e találkozni a családdal. Kíváncsivá tett. Délután fogadtak minket. Nadányi Zoltán özvegye, egy végtelenül kedves asszony, Gertrúd lánya és az unoka, Katalin. Ma se tudom megmagyarázni, miért voltak olyan bizalommal irántam, hiszen akkor láttak először. Mégis egy hatalmas paksamétát kaptam tőlük, benne nyolc Kosztolányi-levelet és számtalan fotót, kéziratot. Akkor határoztam el, hogy Nadányival fogok foglalkozni. Az újságírás

mellett lassan haladt a munka, de apránként írtam tanulmányokat, tartottam előadásokat róla. 1974-ben megalapították a Bihari Múzeumot, így annak vezetőjével ismét megkerestük a családot. Akkor már nem élt a költő felesége, de Gertrúd, a lánya nagyon szívélyesen fogadott. Így került a múzeum birtokába a költő írógépe, néhány személyes tárgya, és a nálam lévő dokumentumokat is a Bihari Múzeumnak ajándékozta. 2009-ben jelent meg róla a monográfiám *Nadányi Zoltán világa* címmel. Eredetileg az ő munkásságából szerettem volna doktorálni, de azt mondták, írjak inkább az óriásokról. Egy erdőben azonban nemcsak szálfák nőnek, vannak kisebbek és van aljnövényzet is, ezekkel együtt erdő az erdő. Akkor határoztam el, hogy foglalkozom kisebbekkel. Például „Költő” Nagy Imrével, Gulyás Pállal és Nadányi Zoltánnal is, és ebben a szellemben fogtam hozzá a *Váradi műhely* anyagának feldolgozásához is.

Kocsis Csaba

A Cealealte Cuvinte
2021-ben

Sosem hallott a Cuvinteról. Arra gondoltam, vajon mit szólna, ha az együttessel látna... Ám hogy válaszoljak a kérdésedre, a kiválasztott dalok ezek volnának: *Un sfârșit e un început, Dacă vrei, Iarbă prin păr*. Lehet, hogy a *Se lasă rău* is, habár azt hiszem, ezzel sokakat kiábrándítottunk, például Pittiş azt mondta rá, hogy „elmetalizálódttunk”...

– Éppen ezzel kapcsolatban szeretném egy rajongótok, talán a legtávolabbi rajongótok kérdését tolmácsolni. Ő elkerült Ausztráliába, ám figyelte a tevékenységeket, és azt szeretné tudni, hogyan következhetett be egy akkora váltás, mint ami a *Se lasă rău* és az előző lemez között van. Mennyire jellemez titeket az a lemez?

– Számunkra a váltás nem volt annyira meglepő, mivelhogy mi akartuk. Biztosan emlékszel, hogy az MTV legendás *Headbangers' Ball* műsorai előtt volt egy *Întâlnirea de la miezul nopții* elnevezésű műsor a Román Televízióban, Petre Magdin csinálta... Hogy ne késsük le a thrash metal hullámot, úgy gondoltuk, miért ne játszunk mi is metált, de a mi stílusunkban, keverve picit a folklórral, a népzenet picit metállá alakítva, és nem másolva mások riffjeit. A bizonyíték: a *Cina dragonului-t* ma is játszunk, és a címadó dalt a közönség mindig velünk énekli. Egyszer úgy is mutattam be, mint a „legvéresebb” dalunkat, mert a borítónk fekete-fehér, és a cím pirossal van írva. Voltak is, akik megjegyezték, hogy remélik, nem csak olyanokat játszunk majd, amiket vérrel írtak a falakra...

– Melyek voltak a legszebb dolgok, amiket a rajongóitok, illetve az újságírók mondtak nektek az elmúlt negyven esztendőben?

– Elsősorban amikor a közönségünk azt mondja: „Szeretünk benneteket!” Ez a legnagyobb „fizetség”, szellemi és erkölcsi elismerés, amelyben részesülünk. Meg vagyok győződve róla, hogy a rajongók zöme megértette és elfogadta az évek során történt változásokat.

– Sűrűn hangoztattátok: nem politizáltok. Mégis próbáltak megkörnyékezni benneteket, hogy kampányok idején koncerteztetek bizonyos pártokat népszerűsítve. Aprópó: szoktatok szavazni?

– Igen, elmegyünk szavazni. De nem vágjuk egymást fejbe, ha mások a politikai nézeteink. Igen, felkértek többször is, hogy játszunk, de elutasítottuk. Egyetlen kivétel volt, egy helyi, váradi politikai alakulat, a kérésükre fellép-tünk, de ők kb. két évre rá meg is szűntek...

– Kérlek, meséld arról, mit jelent neked az ihlet!

– Habár sokan beszélnek arról, hogy a dalok hány százaléka ihlet és hány százaléka verejték vagy munka, az ihletnek nem túl sok köze van az izzadsághoz. Az ihlet – nem tudom, honnan jön, de nagyon fontos, hogy akkor, amikor jön, annak örülj, és résen légy. Ki ne hagy! Sokszor akkor jönnek az ötleteim, amikor gyakorolok a gitáromon, máskor pedig éjjel. Gyorsan eldúdolom, elfütyörésem, lejegyzem, felveszem. Egyfajta híd ez egy felsőbbrendű entitás – amúgy nem vagyok vallásos – és közöttem. Egy kommunikációs ösvény azokkal is, akik hallgatnak bennünket.

– Kérlek, javíts ki, ha nem így van: nem tudok arról, hogy a négy évtized alatt nektek lett volna menedzseretek. A ti döntésetek volt ez, vagy csak így alakult? Voltak, akik megpróbáltak segíteni ilyen szempontból?

– Rendkívül nehéz olyan menedzsert találni, akinek tetszik is az, amit csinálsz. Igen, voltak olyanok, akikkel dolgoztunk rövid ideig. A '90-es évek előtt ez változó volt. Olyan intézmények, mint például a temesvári Diákok Háza vagy itt Váradon a volt ARLUS, ezeknek a vezetői igazán rendesek voltak velünk, és támogattak minket. Sokukat azonban csak a pénz érdekelte.

– Ha létezne itt helyben vagy valahol az országban rockmúzeum vagy zeneház, mit adományoznál neki?

– Már adományoztunk egyik rajongónknak, egy temesvári fazonnak dobverőket, pólokat, gitárt, plakátokat. Ő egy meta-traveler, és a lakását afféle múzeummá alakította át, a bukaresti tévében is megjelent, Sorin Toadernek hívják, és mindenhová román zászlóval jár. Nagyon előkelő helyen vagyunk nála, a Phoenixszel együtt. Ha volna rockmúzeum, gitárhúrokat tudnék adományozni, régi gitárokat esetleg. A „legendás” gitárt Marius szeret-

(folytatás a következő oldalon)

Saját szavakkal (3.)

(folytatás az előző oldalról)

né örökölni. Ha egy múzeumnak ajándékoznék gitárt, azt úgy tenném, hogy a végén az örökösöimhez jusson vissza.

– *Hallottál-e valaha is olyan dalt, amelyikre azt mondtad, hogy szeretnéd, ha te szerzedet volna?*

– Nem igazán.

– *A közeljövőben megjelenik románul is egy könyv a Metallicáról és a dalok mögötti történetekről. Kérlek, válassz te is egy Cuvinte-dalt, és meséld el, milyen történet van mögötte. Esetleg a larba prin părt, hiszen van benne egy sor, miszerint „senki sem tudja még az ő titkát”...*

– Óh, de hát nincs is nagy titok ott! Tinu füttyörészte egyfolytában a refrénjét, és azon gondolkodtam, hogyan tudnék belőle dalt csinálni. Megszenvedtem picit, de végül is megszületett a dal, a szöveget is megírtam: egy olyan lányról szól, akivel, ó, jaj, egy romantikus történet esik meg a fűben hemperegve, és a lányt később szerelmi csalódás éri... Sok olyan dalunk van, amely mögött történetek rejlenek. Például a *Comoara*. Olvastam egy nagyon érdekes Cezar Petrescu-könyvet, a címe *Comoara regelui Dromichet*, odaadtam Marcel Breazunak, és azt mondtam neki: „Olvasd ki, és írdál szöveget!” Ez nagyon nehéz dolog, mert a dallam már kész volt, és neki alkalmazkodnia kellett a szótagszámmal a ritmushoz. Évekkel később „vizionozta” nekem: miután megírtam a *Maitreyát*, ideadta a *De-kameront*, mondván: „Olvasd ki, hogy tud, miről is énekel!”

– *Egyszer eljön majd az utolsó Celelalte Cuvinte-koncert is... Szeretnéd tudni, hogy az lesz az utolsó?*

– Nem, hiszen azt sem akarjuk tudni, mikor fogunk meghalni. Ez olyan, mintha szellemileg múltánál el. Amikor életünkben utolsó alkalommal játszunk majd, nem fogjuk tudni előadás közben.

– *Ami a negyvenéves jubileumi koncertet illeti, milyennek szeretnétek? Hallottam, hogy szó van a nagyváradi filharmonikusok közreműködéséről...*

– Tudod, hogy van ez: ember tervez, Isten végez! Nem mindig jön be a számítás. Természetesen nagyon-nagyon szeretnénk, hogy szép koncert legyen, és örülnénk, ha össze-

jönne egy nyolc-tíz állomásos turné az ország nagyvárosaiban. Nem akarjuk, hogy banális, „normális” koncertek legyenek. Azt szeretnénk, ha a publikum úgy jönne, mint egy ünnepre, mint egy jubileumra... Az is lehet, hogy egy karácsonyi vásáron is fellépünk majd, mindez függ a lehetőségektől és a járványtól is. Valóban nyitottak vagyunk a filharmonikusokkal való együttműködésre. Ha most nem sikerül, akkor valamikor a jövőben szeretnénk, hogy a zenekar történetében legyen egy fellépés egy teljes szimfonikus zenekarral. Viszont, figyelem: azoknál az együtteseknél, mint például a Metallica, amelyek már csináltak ilyet, a szimfonikusok „csak” kísérték a rockzenekarokat; mi „beszélgetni” szeretnénk velük... Ezért sem könnyű megvalósítani.

– *Említetted a járványt. Tudsz valami pozitívumot mondani a pandémiával kapcsolatban?*

– Ez olyan időszak volt, amikor elég sok ihletben volt részem. Szereztem is egy dalt, *Speranța în glas*, sokan értékelik. Mivel nem nagyon tudtunk találkozni, örültem, hogy megírtam ezt a dalt... Mindebben a rosszban megpróbáltam kiaknázni azt a jót, ami még megmaradt. Kéznel volt az itthoni gitár, születtek ötleteim, csináltam egy profi módon összevágott klipet, amelyben az erkélyemen énekelek, játszom. Mindezt a telefonom segítségével.

– *Van, amit megbántál pályafutásod során? Sikeres zenésznek érzed magadat?*

– Nem hinném, hogy hajszoltam volna a sikert. Azt szerettem volna mindig, hogy azok, akik magukra találnak a dalainkban, értékeljenek minket. Megbánások? Túl kevés ahhoz, hogy észben tartsam őket...

– *Hobót idézve: a sikernek ára van, nem titka. Ezért nem is érdekel a titka. Viszont néhány éve megkérdeztelek, mi a sikered ára, és nagyon tetszett a válaszod...*

– Azt hiszem, elvállaltuk és elviseltük, tudtuk kezelni a népszerűségünk terhét.

– *Tudod, még mit mondtál akkor? Azt, hogy: „Megérte!”*

– Elmondom újra: megérte! Ha visszamenek az időben, ugyanúgy, ugyanazt csinálnám!

(Vége)

Dajka Attila

Egyre élhetőbbé tették Nagyváradot

Decemberi lapszámunkban megjelent kortörténeti írásunkban a II. világháború utáni újrakezdés első nagyváradai intézkedéseiről, a korabeli állapotokról olvashattak akkori sajtóbeszámolók alapján. Folytatjuk a visszatekintést azokra az 1945–46-os történésekre, melyek eredményeként lassanként újra élhetővé vált a bihari megyeszékhely.

Nagyon nehéz idők következtek a háború után is. Sajnos egyre kevesebben élnek tanúi, elszenvedői a második világháború utáni időszaknak, amikor az emberek örültek, hogy hazatértek a frontról, a hadifogságból, a lágerből a családtagok, barátok, ismerősök, és végre újrakezdődött az élet, az újjáépítés. Bizony, sokan tekintették abban az időben sajátjuknak a magán- mellett a közvagyon is. De a legtöbben mégis az újjáépítés és a további fejlesztések pártján álltak. A munka az élet minden területén folytatódott.

„Megkezdik a Szent István-palota átépítését” – olvashatjuk a *Népakarat* c. napilap egyik számában. A riporternek Pintér István műszaki tanácsos elmondta, hogy addig jó esetben havi 10-12 építkezési engedélyt bocsátottak ki, de amióta létezik az ún. építészeti bizottság a városházán, már 24 engedélyt kértek. A bizottságnak Pintér István mérnök

A Kishíd és a majdan lebontott két ház – előtérben a bal szélén, illetve jobboldalt – még áll

kön kívül Ványai Károly polgármester és Ványa Döme alpolgármester is tagja volt.

Nagy terveket ismerhetünk meg az újságból, hiszen szinte minden nap beszámolt valamilyen jóváhagyott vagy még csak elméletben létező tervről. *Napközi otthonok és népkonyha* címmel jelent meg például tudósítás arról, hogy 665 millió lejt irányzott elő a költségvetés kulturális és népjóléti célokra. Ebből az összegből tervezték fedezni a város kezelésében lévő hét napközi otthon és a népkonyha fenntartását. A háború okozta károk helyreállítására, az épületekben esett kisebb károk kijavítására, valamint a város „szépészeti arculatának kialakítására” is elkülönítettek pénzt a városkasszából. A Városi Színház is kapott támogatásként 35 millió lejt. Tervbe vették egy fedett uszoda építését is.

A város 6 milliárdos költségvetése címmel olvashatunk cikket 1946. március 28-án a *Népakarat* 3. oldalán. A költségvetés a város teljes újjáépítési tervét foglalta össze, meghatározva az építési, kulturális és jóléti feladatokat is. A tervezetet március közepén elküldték a fővárosba jóváhagyás végett. A költségvetési tervezetről Clemens Rezső tanácsos nyilatkozott. Elmondta, hogy az összeg, ha jóváhagyják, három részre oszlik. Az első, 2772063 lejt számláló rész „rendes bevételekre és kiadásokra” van szánva, a második, 252 millió lejes rész „rendkívüli bevételekre és rendkívüli kiadásokra”, a harmadik, legnagyobb részt pedig az utak, utcák és a városi épületek rendbehozatalára és karbantartására szánták.

A város egymilliárd lejt irányzott elő az egykori Kishíd helyére tervezett vasbeton Körös-hídra, illetve a városháza alaposan megrongálódott épületének felújítására. A tervek szerint, ha Bukarestben jóváhagyják a költségvetést, akkor még az 1946. évben elkezdik a híd építését, és rendbe hozzák a városháza második emeletét. Az utak és utcák, illetve a romos házak újjáépítésére előirányzott pénzből kíván-

(folytatás a következő oldalon)

Biharország – história

Egyre élhetőbbé tették Nagyváradot

(folytatás az előző oldalról)

➤ ták kijavítani a Püspöki út bombázások miatt megrongálódott csatornahálózatát is.

A költségvetés jóváhagyását célzó tárgyalásokra Bukarestbe hívták Ványai polgármestert, Papp Tibort, Nicolae Popescu főjegyzőt és dr. Bereczky Ottó pénzügyi osztályvezetőt. A költségvetést kis kiegészítésekkel jóváhagyták.

A híd építése 1945 nyarán 327 millió lejbe került volna, 1946-ban viszont már 730 millióban állapították meg a költségét – tudjuk meg a *Népakarat* egyik júniusi számából. „Ezért a kereskedelmi kormány a pénzügyi kormánnyal egyetértőleg a nagyváradi Sztálin téri híd építési költségeihez 500 millió lej rendkívüli segílyt engedélyezett” – olvashatjuk Popescu főjegyző nyilatkozatában. A híd építésének tervét is jóváhagyták a fővárosban, és az építési engedélyt is kiadták.

A tervek szerint a híd kétpilléres megoldással épül, ami azt jelenti, hogy a híd háromnyílású lesz. Az építési engedélybe belefoglalták, hogy a két tartófalat az esetleges jégzajlásra való tekintettel csak 1947 tavaszán kezdik el építeni.

A villamosvonalak bővítését is tervbe vették. A Városi Villamos Vasút (a továbbiakban VVV) régi igazgatóságát leváltották, az újat pedig, Sass Elemér vezetésével, a polgármester magához kérte. Az értekezleten részt vett Ványa Döme alpolgármester, Pintér Ist-

ván műszaki tanácsos és Popescu főjegyző is. Az új igazgató ismertette az általuk már kidolgozott tervet, miszerint a vállalat mihamarabb szeretné megkezdeni a villamoshálózat bővítését. A réti vonal kiépítését tartották a legfontosabbnak, ez az akkori Sztálin (volt Bémer) térről indult volna a Török Ignác (ma Sf. Apostol Andrei) utcán át a műútig (ma Dacia sugárút). Majd sor kerülne a Püspöki úti végállomástól Biharpüspökibe vezető vonal és a Ghillányi úti végállomástól a Váradszőlőstre közlekedő vonal kiépítésére is, utóbbit később a Félix- és a Püspökfürdőig lehetne meghosszabbítani. A városvezetés támogatásáról biztosította a VVV igazgatóságát, a vonalak kiépítése pedig egy nyolcéves terv keretében már 1946. augusztus 15-én elkezdődött.

Külön fejezetet érdemelnének a város hídjai, de ebben az írásban csak egy rövid kivonatban foglaljuk össze Ványai Mária (Ványai Károly egykori polgármester unokája) kiváló korrajának, a *Hidak a viharlámpa fényében* című könyvének erre vonatkozó passzusait. A könyvből megtudjuk, hogy az ostrom előtt, 1944. október elején a németek minden hidat aláaknáztak. Aztán amikor a harcok véget értek, meg kellett tisztítani a folyó medrét. Komoly és felelősségteljes munkát kívánt meg ez az akció, főképpen a két vasúti híd és a Kishíd esetében, mert itt a vízből, a roncsok közül kellett kiszerezni a robbanófejeket. A munkások érdeme volt, hogy sem a helyreállítás, sem a hídépítések időszakában

Az új híd és a két lebontott ház helye

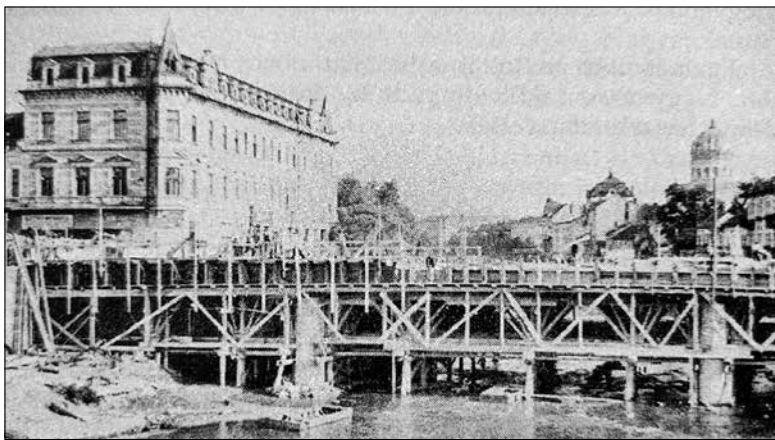

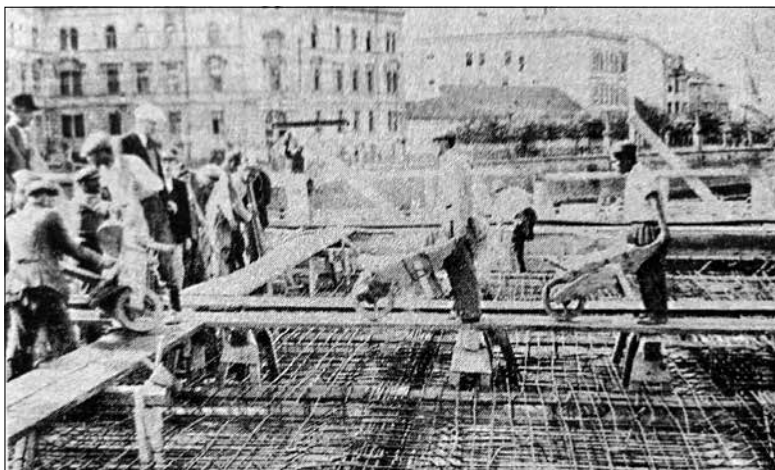
nem történt baleset. Aztán elkezdődött a két vasúti híd helyreállítása, a két-két sínpárból mindkét hídon az egyik tönkrement. Mivel akkoriban sem a városnak, sem az állami vasútnak, de még a hadseregnek sem voltak megfelelő emelő berendezései, hozzáértő, minden mozdulatra odafigyelő munkát kellett végezni, hosszú napokat vett igénybe, de meg is lett az eredménye.

A városközpontbeli régi vashidat nem lehetett megmenteni. A mederben álló pillérek a

Az ideiglenes fahíd, alatta távolabb az egykori pontonhíd feljárója

Már áll az új híd két pillére a Sebes-Körös medrében

Betonozás

robbantás martalékaivá váltak. Ugyanez volt a sorsuk az összegörbült vasszerkezeteknek, traverszeknek is. Ezeket hamar kiemelték a Sebes-Körös medréből. A híd mellett a robbantás következtében a folyó mindkét partján kiégett egy-egy épület. Ezeknek a házaknak az alapja a detonáció következtében a part felé csúszott, s annyira károsodott, hogy – mivel nem lakott bennük senki – mindkettőt lebontották. (A Szent László téri egykori Dunkel-házról és a Bémer tér felőli első házról van szó. Lásd a képeslapot! – szerző megj.)

Itt egy érdekes adalékot említ meg Ványai Mária, a visszaemlékezés írója, amit szó szerint idézünk. „Végre, elkészültek a tervek, összejött a hídpénz, megrendelhetők az anyagok. Valakinek szemet szúrhatott a tér közepén a templom. Tata (Ványai Károly polgármester – szerző megj.) javaslatára kimentek a térre. A helyszínen kellett megnézni, hogy az épület a híd tengelyében van-e? Mert ugye egy a tervezőasztalra tett terv, és más a valóság. A bizottsággal körbejárták a templomot, majd megálltak, és Tata egy szót sem szólva, a két emléktáblára mutatott. Elolvasták, majd valaki megszólalt: Jól van, a templom marad!”

A Szent László teret és a Bémer teret összekötő Kishíd helyett létesítendő betonhidat több lépésben építették. A gyalogosforgalom jó ideig egy pontonhídon zajlott. Azután egy erős, nagy teherbírású ideiglenes fahidat építettek, le is aszfaltozták, és villamossíneket is fektettek le rajta. Ettől kezdve a Fő utcán újra két sínpáron közlekedhettek a villamosok. Ezzel újra visszaállt a nagyállomás és a főtér közötti kapcsolat. Ezt a fahidat 1945. május elseje előtt egy nappal adták át a forgalomnak.

Végül ejtsünk néhány szót a másik két hídról is. A Garasos hidat és az akkor Mikszáth Kálmánról elnevezett Vitéz utcai hidat nem sikerült felrobbantaniuk a visszavonuló német utászoknak. Ezeket a hidakat többszöri ellenőrzéssel aknamentesítették, ellenőrizték a teherbírásukat, és megerősítették a partszakaszt. A vasszerkezeteket a rozsdától, portól megtisztították, végül a jégtörő sziklákat is megerősítették, majd átadták az átkelőhelyet a forgalomnak.

A kiskereskedelem is kezdett magához térni, sorra indultak be a termelőegységek, alakultak a kisipari termelőszövetkezetek, a gyárak is elkezdtek dolgozni, egyszóval újra kezdett élni a város. Ez azonban egy másik visszaemlékező írás témája lesz.

Farkas László

Idei adók és illetékek

November végén mind a nagyvárad, mind a Bihar megyei önkormányzati képviselő-testület döntött a 2022-es helyi adók és illetékek mértékéről.

Az idei nagyvárad adókat és illetékeit csak a 2,6 százalékos inflációs rátával emelték a tavalyiakhoz képest, egyes új helyi adókat pedig azért vezettek be, hogy hasonló javak vagy helyzetek esetén kiegyensúlyozott legyen az adók szintje, nyilatkozta Florin Birta nagyvárad polgármester.

Új parkolási övezeteket hoztak létre a mélygarázsok és parkolóházak 300 méteres körzetében, ezeket vörös színnel jelölik, legfeljebb egy órára foglalhatók el, s egyórás parkolási díj 8 lej. Ezt a díjszabást a kijelölt helyeken hétfőtől péntekig 7 és 21 óra között alkalmazzák. Az intézkedéssel a mélygarázsok és parkolóházak használatára ösztönöznék az autósokat, mivel ott csak 3 lejbe kerül egyórás parkolás. Idén egyébként az utcai parkolóknak 150 lejbe kerül egy havibérlet, míg a lakáshoz tartozó parkolóhelyért 160 lej kell fizetni egész évre. A parkolóházakba és mélygarázsokba kiváltható bérletek ára is nőtt: egy hónapra 160 lej (tavaly: 150), negyedévre 460 lej (tavaly: 430), fél évre 860 lej (tavaly: 810), egy évre pedig 1630 lej (tavaly: 1530) kell fizetni 2022-ben. Jogi személyeknek ugyanezekre az időtartamokra 250, 710, 1350, 2550 lej kell fizetniük.

Mindazok, akik március 31-ig befizetik a teljes évi ingatlan- és gépjárműadójukat, idén is kedvezményt kapnak. Online kifizetés esetén – kizárólag a www.oradea.ro és www.ghiseul.ro oldalakon – 8 százalékos a kedvezmény, azoknak pedig, akik más módon, például a városháza ügyfélszolgálatán személyesen, postán vagy banki átutalással stb. fizetik be az adót, 4 százalék kedvezmény jár.

A közigazgatási úton lezajló válás továbbra is 600 lejbe kerül. Azoknak, akik nem a városháza dísztermében vagy a várban lévő házasságkötő teremben kötnék polgári házasságot, idén 1500 lej kell fizetniük a tavalyi ezer helyett az anyakönyvvezető kiszállásáért.

A Közterület-kezelő Zrt. árai is változtak. Emelkedett egyes temetkezési szolgáltatások díjszabása is, például a hűtőkamrában napi 100 helyett 150 lejért tárolják a holttestet, az elhunytat a városból a kápolnáig 150 lejért (tavaly: 130), a kápolnától a sírig pedig 110 lejért (tavaly: 100) szállítják.

Az őszi strandra a felnőttbelépő ára 20 lej (tavaly 18 lej volt), a 60 napig érvényes, 25 belépésre feljogosító bérlet ára pedig 250 lej (tavaly: 210). Nöttek a belépőárak a Nymphae Elményfürdőbe is: a felnőttjegy 70 lejbe, a diák- (14 és 18 év közöttieknek) és nyugdíjasjegy 60 lejbe, a gyermekjegy 30 lejbe kerül.

Változások, új adónemek

Újdonság, hogy ezentúl minden Airbnb szálláshely kiadásáért is fizetni kell; a turizmus népszerűsítésére szolgáló adót eddig csak az öt szobánál többet kiadó szálláshelyekre kellett fizetni. Idéntől vagy a bevétel havi 3 százalékát, vagy 500 lej éves adót kell fizetni szobánként/lakásonként.

Bár arra, hogy ez hogyan történt, nem adtak magyarázatot, de a várad polgármesteri hivatal közleménye szerint a városban kiadott taxisengedélyek száma meghaladja a törvényes előírásokban szereplő számot. Mivel kevesen mondanak le az engedélyről, inkább átadják azt másnak, az átadás díját 60 lejről 1000 lejre emelték.

Új helyi adót vezetnek be a közúthasználatért az alternatív módon személyszállítással foglalkozóknak, ez évente 500 lej, és azoknak kell kifizetniük, akik például különféle internetes, telefonos alkalmazások segítségével vállalnak személyszállítást, és rendelkeznek a Rómán Közüti Hatóság (ARR) engedélyével. Az adót két részletben, március 31-ig és szeptember 30-ig kell befizetni, azoknak pedig, akik év közben szerzik meg az engedélyt, december 31-ig kell fizetniük.

Módosítottak a Városi Sportklub tarifáin is a gáz- és elektromos energia drágulása miatt. A fedett tenispályákat például hétfőtől péntekig 8 és 15 óra között óránként 80 lejért, 15 és 18 óra között 90 lejért lehet kibé-

A parkolóházak
300 méteres
körzetében
drágább lesz
az utcai parkolás

relni (tavaly 55, illetve 65 lej volt a díj), szombaton és vasárnap egységesen óránként 90 lejért.

Megyei adók és illetékek

November végén a megyei önkormányzat is döntött a 2022-es adók és illetékek mértékéről. Olvasóink számára remélhetőleg jó hír, hogy lapunk ára egyelőre változatlan marad: egy lapszám 10 lejbe, az előfizetés három hónapra 25, hat hónapra 50, egy évre 100 lejbe kerül. A *Familia* kulturális folyóirat havonta 15 lejbe kerül, az előfizetési díj negyedévre 45, fél évre 90, egy évre 180 lej.

A Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtárban továbbra is 26 lejbe kerül az éves olvasójegy, 16 lejért egyhetes, 3 lejért napi belépőt is lehet váltani. A nagyterem bérleti díja óránként 80 lej, a kisteremé 50 lej. A könyvtári dokumentumok fénymásolatának ára oldalanként A4-es formátumban 0,5 lej, A3-as formátumban egy lej, a dokumentumok szkennelése elektronikus adathordozóra oldalanként 0,5 lej. Internet-hozzáféréseért óránként 3 lej fizetendő, könyvek és más kiadványok bekötésének ára a formátumtól függően 16 és 36 lej között változik százoldalanként.

A Nagyvárad Állami Filharmónia Bartók-Enescu termét óránként 1500 lejért lehet kibérelni; ha a bérlő hangosítást is kér, a tarifa 1600 lej; ha hangosításra és kivetítésre is szükség van, akkor 2000 lej; ha a zongorát is bérlik, ugyancsak 2000 lej. Ha hangosításra, kivetítésre és a zongorára is szükség van, 2500 lej az óránkénti bérleti díj, az események előkészítéséért pedig óránként 250 lejt kell fizetni.

A filharmónia együtteseinek fellépésének árát is meghatározták: a zenekar fellépése például 25 ezer lejbe kerül, a kórusé 10 ezer lejbe, a Michael Haydn Kamarazenekaré és a fúvószenekaré 8000-8000 lejbe, a kamarakórusé 6000 lejbe kerül. Hangszereket is bérbe ad az intézmény meghatározott tarifáért...

A Szigligeti Színház díszelőadásaira 40 és 80 lej közötti áron lehet belépőt váltani, a jegyek és bérletek ára az előadások száma, műfaja és a helyek szerint változó, ezek részletes leírása megtalálható a színház www.szigligeti.ro honlapján. A Szigligeti Színház termét színielőadásokra óránként 1220 lejért lehet bérbe venni, az előadások előkészítése óránként 610 lejbe kerül, más célra 1830 lej az óránkénti díj. A Regina Maria Színház jegy- és bérletárai is változóak, ezekről a www.teatrulreginamaria.ro oldalon lehet tájékozódni. Ettől a teátrumtól például népviseletet is lehet bérelni, női napi 120 lejért, férfiakalót napi 100 lejért.

A Körösvidéki Múzeum és a várbeli Városi Múzeum kiállításaira 15-15 lejbe kerül egy teljes árú belépő, a kedvezményes (gyermek-, nyugdíjas- stb.) jegyek ára 5 lej. A Körösvidéki, a várbeli és az emlékmúzeumok, valamint a révi barlang látogatására is lehet 48 óráig érvényes jegyet vásárolni, teljes áron 60, kedvezményesen 30 lejért. A múzeum új illetékeket is javasolt, például alkotó-nevelő célzatú műhelymunkákon személyenként 10 lejért lehet részt venni, az amfiteátrum és a múzeum-pedagógiai terem bérlete pedig 500-500 lejbe kerül kétórás időtartamra. A vivárium élőlényeit is örökbe lehet fogadni, ezt magán-személyek évente 70, jogi személyek 150 lejért tehetik meg.

Fried Noémi Lujza

Egészen fiatalon kezdett el rajzolni

Nagy Gizellát, egykori székelyhídi lakosként, nagyon rég ismerem, s azt is tudtam róla, hogy amatőr képzőművészként sokan tisztelik, és felfigyeltek alkotásaira. A férje dr. Nagy Árpád, Székelyhíd köztisztviselőként álló orvosa volt, vele az évek folyamán közeli barátok lettünk. Aztán én elkerültem Székelyhídről, ők pedig a '90-es évek eleje óta Magyarországon élnek. A közösségi oldalakon találkoztam újra Nagy Gizellával, és alkotásait is ott láthattam. Online készült vele az alábbi interjú.

– Kérem, beszéljen az életéről!

– Életem első felét, közel negyven évet Székelyhídon éltem le, itt születtem 1953-ban. Szüleim a második világháború után jöttek a Székelyföldről az érmelléki településre, és a Házhelyként ismert negyedben vettek telket és építettek házat. Itt nőttünk fel három testvéremmel. Az általános iskola elvégzése után képzőművészeti középiskolába készültem Marosvásárhelyre, de pechemre abban az évben csak román nyelven indultak osztályok, ezért nem mentem el felvételizni. Közben a gimnáziumról is lemaradtam, ezt később pótoltam estiben. Végül kereskedelmi iskolába felvételiztem, Sepsiszentgyörgyön végeztem el a kétéves képzést. Miután végeztem, az akkor Székelyhídon újonnan épült, modern cukrászdába kerültem. Jól éreztem ott magamat, kiváló kollégákkal dolgoztam együtt. 1971-ben megismerkedtem későbbi férjemmel, dr. Nagy Árpáddal, aki nem sokkal azelőtt került Székelyhídra orvosként nyolc év moldvai szolgálat után. Első találkozásunkkor azt hittem, „átutazó” lesz a kapcsolatunk, és többet nem látom őt, de nem így történt. Hatalmas szerelem lett belőle, s a következő évben összeházasodtunk. Ennek már közel 50 éve.

– Mióta vonzza a rajzolás, festés?

Nagy Gizella gyermekkorától vonzódik a képzőművészethez

– Rajzolni elég korán kezdtem. Egy nagybátyám nevelő volt a középiskolában, ő hozta nekem mindig a színes ceruzákat, rajzokat és rajzlapot, és tőle kaptam az első biztatást, mert tehetségesnek látott. Amikor munkába álltam, valami akkor is hiányzott, így rajzkörre jártam a kultúrházba. Niederkorn János rajztanár tartotta, sokat tanultam tőle, de irodalmi körös is voltam mintegy nyolc évig. Csoportos szavalóesteket rendeztünk a drága Sóki Cica nénivel, később Rákóczi Lajos tanárral. Ady Endre-, József Attila-, Arany János-, Várnai Zseni-esteket rendeztünk a színház épületében, de általában a környező településeken is bemutattuk műsorunkat. Közben családi okokból szüleimmel Nagyváradra költöztünk, ott a Zöldfa utcai Hermes üzletben dolgoztam. Azt hittem, vége a kapcsolatunknak dr. Nagy Árpáddal, de nem így lett... Néhány hét múlva megkeresett, és folytattuk, ahol abbahagytuk, bejárt hozzám udvarolni. Amikor megszületett a fiunk, visszaköltözött az egész család Székelyhídra. Egy év múlva elhoztuk a férjem fiait az édesanyjától, Diószegegről, mert ő nevelte őket hat hónapos koruktól, mivel az anyjuk el-

hagyta őket, s a törvényszék a férjemnek ítélte a gyerekeket. Így húszévesen egyszerre három fiam lett! A fiúk nevelése teljesen elterelte a figyelmet az egyéni vágyaimról, hogy fessék, hogy rajzoljak. De jó kis család lettünk, a fiúk rendesek, szófogadók voltak, és jól tanultak. Mellettük én is tanultam, ekkor fejeztem be a középiskolát, és átképeztem magam orvosírnoknak. Majd elkezdtem dolgozni az orvosi rendelőben, akkor a férjem volt annak a vezetője. Ő nagyon népszerű volt, szerették a betegek, ha rendelt, tömve volt a váróterem, emellett nagyon jó apa is volt. A nagy fiúk az általános iskola elvégzése után Nagyváradon jártak középiskolába, mivel Székelyhídon csak X. osztályig volt oktatás. Érettségi után nem sikerült az egyetemre bejutniuk – ez már a '80-as évek második felében volt. Elvitték őket katonának. Egy év különbség volt köztük, így hat hónapig egyszerre voltak katonák, végül leszereltek. Akkor kezdődtek

Csendélet

Tájkép

Önarckép

a szökések Magyarországra. Minden fiatalnak ez volt az álma. A mi fiaink is ezt tervezték. Egy nap aztán a nagyfiú átlövagolt, szerencséje volt... Nagyon megijedtünk, hogy a másik kettő is követi. Ami szörnyű lett volna, mert már lőttek is. De közben jött a „forradalom”, a rendszerváltás, s a férjem kijelentette, hogy most már nem megyünk sehova, beszélni sem volt szabad róla. Nyakába vette a Nemzeti Megmentési Front irányítását Székelyhídon, az emberek őt választották elnöknek. Az a három hónap maga volt a pokol, nem részletezem, mindannyian emlékszünk rá. A székelyhídiakat ráadásul nagyon megzavarták a Belgiumból érkezett adományok, azon veszekedtek, verekedtek. Mi a rendelőben a férjem utasítására az utolsó szem gyógyszert is felleltároztuk, a felbontott és félig elhasználtakat is. Sokról azt sem tudtuk, mire való. Az emberek meg követelték az életmentő gyógyszereket. Egy nap szétverték a rendelőt, a rendőrség csak mosolygott. A belgák meg fényképezték a cirkuszt... szörnyen megalázó volt... Ezek az események, no meg a marosvásárhelyi pogrom engem arra az elhatározásra juttatott, hogy innen elmegyünk. Végül a férjem is ráállt, meggyőzték a rendelő dolgozói is, akik szembefordultak vele, illetve a háta mögött le akarták váltani. Nem is értettük, miért ilyen ellenségesek, nagyot csalódtunk. Én kitartóan jártam Váradra, a rendőrségre a végleges útlevelet intézni az áttelepüléshez, Bukarestbe is egyedül mentem a vízumért. Végre megvolt minden az áttelepüléshez. Magyarországon egy 1000 lelkes faluban kaptunk helyet,

(folytatás a következő oldalon)

Egészen fiatalon kezdett el rajzolni

(folytatás az előző oldalról)

➤ a határ túloldalán, Kokadon. Itt dolgoztunk 25 évig. A kokadiak nagyon rendesek voltak, persze mi is velük. Itt is zajlott az élet, a fiúk jöttek-mentek. A közös fiunk itt érettségizett. Debrecenbe jártak egyetemre, jó, hogy itt voltunk, tudtuk támogatni őket. Mind a hárman a gyermekvédelemben dolgoznak, nevelőszülő-látogatók. Megnősültek, rendes családapák lettek, van hat unokánk. Miután a fiúk elköltöztek, rengeteg időm lett, ekkor kezdtem el újra festeni, illetve beiratkoztam online Nagy Krisztián KINVA festőművész akadémiájára. Itt tanultam meg az alapokat, a színelméletet, a különböző technikákat, olajjal és akrillal dolgozni. És most kedvemre festek – hol portrét, hol csendéletet vagy tájképet. Egyfajta flow-élményt, időtlenséget ad számomra, és ez a lényeg.

– Voltak kiállításai?

– Néhány csoportos tárlatom volt Székelyhídon, Kokadon és Debrecenben. Ezekre meghívtak, de én nem kerestem a lehetőséget, ezért nem volt egyéni kiállításom. Online szoktam küldeni különböző oldalakra képet, olyan szervezetekhez, amelyeknek tagja vagyok. Például a Retro International Art oldalon vannak fent képeim, egymás után bekerültek a kiváló alkotások gyűjteményébe, nekem ez is jó érzés. Miután Kokadon befe-

Szentendre

Visegrád

Változatos témákat dolgoz ki

jeztük és nyugdíjba mentünk, a szentendrei sziget csúcsán, Kisorosziban vettünk egy nyaralót, és az egész nyarat ott töltjük az unokákkal. Gyönyörű a táj, ott is szoktam festeni. Egyébként Debrecen belvárosában lakunk, itt járok kiállításokra inspirálódni, feltöltődni. Értérendszerem szerint örömfestő vagyok, ez meghatározza személyes nézőpontomat a mesterség tiszteletével és alázatával. Figurális képekben gondolkodom, ezekből tudok létrehozni új motívumokat, a színeket és formákat saját ízlésem, érzésem szerint festem meg, mindvégig élvezve az alkotás örömeit. Azt hiszem, ezek még csak az alapok voltak, következő lépéseim a szimbolizmus világába fognak vezetni, ahol a kép a képben és ablak a világra motívumokat fogok festeni, és így fogok eljutni a végtelenbe.

Dérer Ferenc

Erdőn, mezőn vendégségben

Elmúlt már Szent Demeter napja. Ez jelentette sokáig a gazdasági év végét a pásztortársadalomban, amikor a nyájak beszorultak a legelőről, s ezt mindenütt összekötötték a számadással és a pásztorfogadással. Amikor az új esztendőben megjelenő soraimat írom, advent van, a várakozás ideje. Ha megállunk, egy pillanat alatt lepereg egy esztendő. Egyik gyertyalobbanástól a másik gyertyalobbanásig, karácsonytól húsvétig, húsvétól karácsonyig tart az ünnep...

Kevesebb fellépés, előadás, találkozás. Mégis minden nap ajándék. A pandémia idején hosszú séták a természetben a Berettyón innen és túl. Szülővárosom, Berettyóújfalu körül bolyongunk, és rácsodálkozunk a természet szépségeire. Ha szerencsém van, meg is tudom örökíteni a fényképezőgéppel, de nem ez az elsődleges cél. A legfontosabb a csendes szemlélődés. Néha oldalba bökö a feleségem, és kérdezi, látom-e ezt vagy azt.

A madarak olyan sokfélék, hogy nem is mindig tudjuk azonosítani a látottakat. Legfeljebb utána egy kis segítséggel. Aztán ezt is el- ➤

(folytatás a következő oldalon)

Erdőn, mezőn vendégségben

(folytatás az előző oldalról)

felejttem, csak az emlék marad, az út mellett, a folyó partján, a fűben, a barázdában, a nádasban, a levegőben...

Aztán arra gondolok, milyen jó élni, bár az idén láttam a szenvedést, a halált, az elmúlást. Sokat gondolok azokra, akik elmentek. A dalokban, amiket énekelek, benne élnek.

Más lett a fontossági sorrend. Már nem akarok mindent mindenáron elvállalni. Csak egészség legyen! Hiányzik Várad, Bánlaka, a Körös-parti séták, a kirándulások a bihari hegyek között.

A természet örök. A visszaárasztott területekre visszatér az élet. Madarak ezrei emlékeztetnek, hogy így is lehet. Együtt, békében. A Bihari-síkon mi, emberek vagyunk a vendégek, az állatok vannak otthon.

Kocsis Csaba

Pascal gondolata

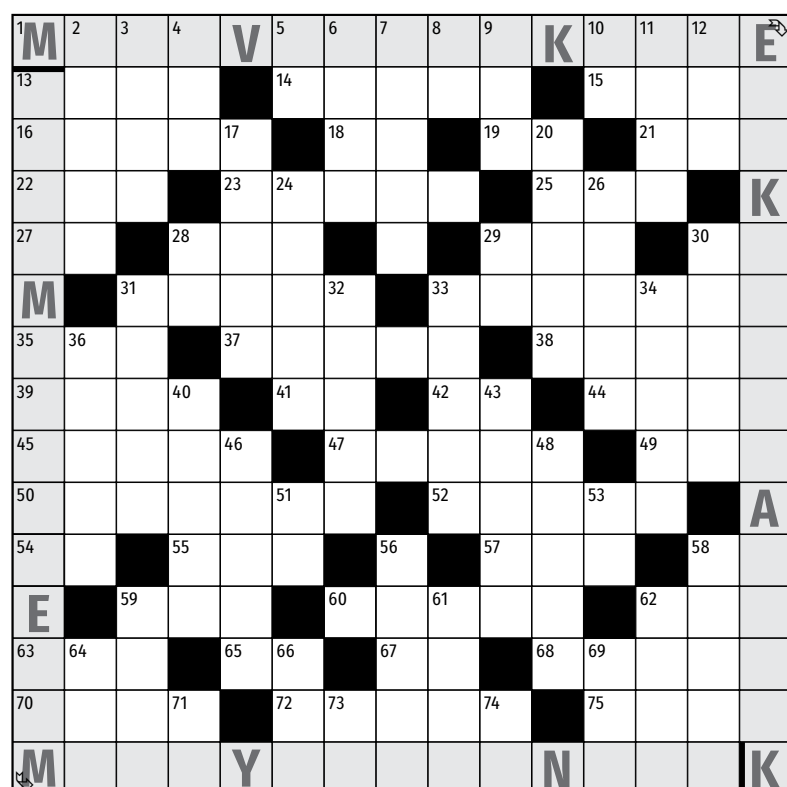
A francia matematikus, fizikus, filozófus, Blaise Pascal véleményét találjuk a rejtvényben:
„Tudnunk kell,...” – folytatása a **vízszintes 1.**
és a **függőleges 13.** alatt.

VÍZSZINTES: 13. Termést betakarít. **14.** Sejtés. **15.** Edénytartó rúd. **16.** Több személy. **18.** Hegyes szerszám. **19.** Kettőzve: magyar város. **21.** Teller fizikus személyneve. **22.** Tokió régi neve. **23.** Török énekes, dalszerző. **25.** Magot hint. **27.** Mindennap ez van. **28.** Táncos multság. **29.** Szeszes ital népies neve. **30.** Számnév. **31.** Nem távozik. **33.** Csattogó, nyeles eszköz. **35.** Titel központja! **37.** Menekülő. **38.** Tetszetősebb. **39.** „..., a véres költő” – Kosztolányi Dezső regénye. **41.** Fordított kettős betű. **42.** Séta egy-nemű betűi. **44.** Kedvelt kiskutya. **45.** Áttelelő növény. **47.** Mezőkön élő, nagy testű madár. **49.** Lenvirág rész! **50.** Gyakori férfinév. **52.** Balatonfüredhez csatolt település (ék. h.). **54.** Római számok (összegük: 1000). **55.** Vízben álló. **57.** Maszlagban van! **58.** Milli-

gramm. **59.** A rosszra csábítás istennője a görög mitológiában. **60.** Rendezget. **62.** A tantál és az ittrium vegyjele. **63.** Szemrevételez. **65.** Ásványi fűszer. **67.** A prazeodímium vegyjele. **68.** Bacsó Péter filmje. **70.** Ebbe az irányba. **72.** Maurice ... – francia író. **75.** Jack Kerouac regénye.

FÜGGŐLEGES: 2. Ügymintező hely. **3.** Helyező. **4.** Becézett Etelka. **5.** Az ezüst vegyjele. **6.** Város Budapest közelében. **7.** Toyota modell. **8.** Érdektelennek tart. **9.** Horony. **10.** Kígyó A dzsungel könyvében. **11.** Tűzre tesz. **12.** Kerti ülőbútor. **17.** Meleg évszaki. **20.** Érem előlapja. **24.** Mondatrész. **26.** Famintát utánzó. **28.** A -be párja. **29.** Szintén ne. **30.** Karjaiban (tart). **31.** Rideg, kimért. **32.** Itáliai író, költő. **33.** Céltalan, kóbor. **34.** Sinaiai kastély. **36.** Hibázik. **40.** Az olajsav sója. **43.** Csonka szobor. **46.** Egoizmus. **48.** Tündérszék. **51.** Állóvíz. **53.** A kalcium vegyjele. **56.** Díszes bejáratok. **58.** ... Lescaut – Puccini operája. **59.** Szép Ernő színpadi műve. **61.** Kemény fém. **62.** Londoni múzeum. **64.** Meggyőző tény. **66.** Üreg a fában. **69.** Sok ismerete van. **71.** Fellegfoslány! **73.** A radon vegyjele. **74.** Mutató szócska.

Barabás Zsuzsa

A helyes megfejtést beküldők között **könyvjutalmat** sorsolunk ki! A megfejtést postán vagy e-mailben juttathatják el szerkesztőségünk címére: Várad folyóirat, 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C; biharmegye@gmail.com. Kérjük, tüntessék fel a nevüket és a pontos lakcímüket! Beküldési határidő: **január 28.** Decemberi rejtvényünk (Victor Hugo gondolata) helyes megfejtése: „...,gyengédség és szeretet nélkül az élet csupán lélektelen gépezet.” Könyvjutalmat nyert: **Oláh Margit Judit** (Nagyvárad).

Kezdjük az évet könyvvvel!

Tavaly decemberben újabb magyar nyelvű könyvújdonságok kerültek a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár polcaira. Érdemes körülnézni a tékában, hiszen gyermekek és felnőttek egyaránt találhatnak kedvükre való olvasnivalót.

Több nagyváradi vagy váradi kötődésű, illetve Bihar megyei szerző könyveivel is bővült a kínálat, például munkatársunk, Molnár Judit Nádpálca nélkül, néhai kollégáink, Péter I. Zoltán *Régi képeslapok, régi történetek* és Szilágyi Aladár *A Verità vándorai*, illetve *Flandriától Ticinón át Lombardiáig* című kötetével. Farkas Antal és Szilágyi Aladár jegyzi a *Kínlódjfalva, volt egyszer* című kötetet, ezek mellett többek között Fábíán Sándor *Doktor Danyek esetei – humoros karcolatfüzér*, Neumann Ottó *Karrierkeringő*, Dánielisz Endre *Galíciától a Garda-tóig – napló az első világháború éveiből* és Biró Árpád *Levente Első felvonás – drámák és Mesék a paraván mögül – szemelvények a nagyváradi művészi bábjátás történetéből* című könyvei is kikölcsönözhetők, akárcsak Mihók Tamás *Rizómazaj* című verseskötete. Mátyás Zsolt Imre *Diógyerekek* című kötete, Fábíán Tibor két könyve, a *Guyana szörnyei*, illetve a *Ceaușescu elutárs, pajtás* mellett Sikli Lász-

ló tavaly Nagyváradon is bemutatott, *Kísértés vagy belső parancs?* című kötete is a polcokra került.

A kortárs szerzők közül Tompa Andreea Haza, Grecsó Krisztián *Mellettem elférsz*, Vida Gábor *Egy dadogás története* és Ahol az ő lelke, valamint Dragomán György *Főzőskönyv* és *Rendszerűjra* című kötetait olvashatják.

Gyermekeknek és kamaszoknak a Móra kiadó pöttyös borítójú könyveit – például Turbuly Lilla *Kosársuli*, Balázs Ágnes *Lufi és a nyolcpecsétes titok* és *Lufi és párizsi randevú* – vagy Anna Sewell *Fekete szépség*, J. K. Rowling *Ickabog* és *A karácsonyi malac*, valamint Geronimo Stilton *Karácsonyi ének* című kötetait ajánljunk. A konyhaművészet iránt érdeklődőknek pedig Fördös Zé *Brutális kaják*, Pataki János *Székelgyűjtemény* és Irina Georgescu *Kárpátok ízei* című könyveit.

Az önéletrajzi ihletésű kiadványok közül Presser Gábor *Presser könyve I.*, Hernádi Judit és Tarján Zsófia *Ne maradjon kettőnk között* és Barack Obama *Egy ígéret földje – elnöki memoár* című kötetait ajánljuk, a román szerzők magyar fordításban megjelent művei közül pedig az ismert történész, Lucian Boia *Ember és klíma*, Andrei Pleșu művészettörténész, volt kulturális és külügyminiszter *Tescani napló* és Ruxandra Cesereanu *Keresztesasszony* című kötetét.

A borzongatás nagymestere, Stephen King *Éjszakai műszak*, *Minél véresebb* és *Halál-soron* című könyvei is megérkeztek a tékába, a krimikedvelők például Ken Follett *Soha* és *Könyörtelenül* című történeteinek örülhetnek. Jodi Picoult művei közül az *Apró csodák* és *A két út* könyve került a polcokra, Ljudmila Ulickaja tollából pedig a *Kukockij esetei*.

Könnyedebb olvasmányok lehetnek a következők: G. K. Chesterton: *Brown atya nyomoz*, Fábíán Janka: *Az Anna-bál szerelmei*, Jandy Nelson: *Az ég a földig ér*, Leslie L. Lawrence: *Matilda kalapja* (Báthory Orsi történetei sorozat).

Fried Noémi Lujza

RÉGEN ÉS MOST ○ Várada főtéri Kőrös-partján, ezen a helyen az első fahídat Csáky Imre püspök verette. Az csak gyalogoshíd volt, majd az 1700-as évek utolsó évtizedében alakították át szekérrel járhatóvá. Az 1817. március 31-i árvíz erősen megrongálta, így új hídat kellett építeni, de 1851-ben egy újabb árhullám azt is elmosta. Újabb fahíd épült, amit a rendszertelen árhullámok után mindig csak javítottak, majd 1878-ban megépítették az utolsót, végül, sok hercehurca után, 1893. augusztus 24-én megindult a forgalom a Nicholson W. Fülöp által tervezett és a Nicholson cég által kivitelezett vashídon. A Kishídnak nevezett főtéri vashídat 1944. október 12-én a visszavonuló német utászok felrobbantották. 1945-ben először egy pontonhíd, majd ideiglenes fahíd teremtett összeköttetést Újváros és Olaszi között. Az 1954-re felépült vasbeton hídat 2015–16 folyamán felújították, kibővítették, korlátait átépítették

Kép és szöveg: Farkas László

9 771583 1061009